Postimees

392. TALLINN postkast 1023, Riigiraamatukogu.

80. aastakäik

Ilmub iga päev.

Toimetus ja peakontor Tartus, Ülikooli t. 21.

Toimetus ja kontor Tallinnas, Virutänav nr. 11.

Telefonid Tartus: Tegevtoimetaja ja toimetuse sekretär 2-86, Tartu teated, siseriik 1-86, kaugeköned 9-86.

Sekvestrivalitsus 9-09, ärijuhatus 65, trükikojajuhataja 14-65, talitus 80, raamatukauplus 2-50.

Telef. Tallinnas: Toimetus 436-81, kontor 436-11.

Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soovil.

Kuulutuste hinnad: a) kuulutuste kirjaga: kuulutuste küljel 5 senti, teksti ees 10 senti mm, teksti sees 12 senti; b) tekstikirjaga: teksti ees ja tekstis 15 senti mm veeru laiuses. Kohaotsimiskuulutused poole hinnaga. Kuulutuste koha valiku soove täidetakse ainult võimalust mööda.

Kuulutusi sama päeva lehe jaoks võetakse vastu kella 11-ni ja laupäeval kella 10-ni päeval „Postimehe" raamatukaupluses, Suurturg 16, ja kontoris, Ülikooli tän. 21/23.

Üksiknumber 5 senti

Hinnata kaasandeks igal pühapäeval pilkeleht „Sädemed".

„Postimehe" tellimishinnad:

Postiga: 1 kuu 150 s., 2 k. — 300 s., 3 k. — 370 s., üle 3 kuu korraga tellides iga järgnev kuu 120 s., 6 k. 725 s., 12 k. 1400 s.

Postita: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 325 s., üle 3 kuu korraga tellides iga lisakuu 105 s., 6 kuud 625 s., 12 kuud 1250 s.

Tartu linna tellijatele. Kojukandmisega: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 370 s., üle 3 kuu korraga tellides iga järgnev kuu 110 s., 6 kuud 700 s., 12 kuud 1350 senti. Talitusest ära viies: 1 kuu 125 s., 12 kuud 1200 s. Välismaale — 4 kr. k., Lätimaale — 150 s. kuus.

Posti jooksev arve nr. 2171. —

„Lasteleht" „Postimehe" tellijaile 10 s., eraldi tellides 15 s. kuus. „Tervis" 1 kuu 20 s., 12 kuud 220 s. — Aadressi muutmine 25 s.

Nr. 254 — **20. septembril 1936** — **Tänast lehte 8 lehekülge**

Mässajad Alcazaris terwed!

Miinidest plahwatas ainult üks, seegi nii, et keldrid jäid terweks.

Mässajate wihane wasturünnak punastele

Madridist, 19. sept. (Reuter.) Toledo Alcazari piirajate miinidest plahwatas ainult üks, kuna teised ei plahwatanud. Selle põhjuseks sai esimese plahwatuse täieliku edu puudumine. Esimene miin paiskas linna nulitsatele nii palju kiwiseina rususid, et linn wõttis maawärisemise ohwri ilme. Üks auto, mida mässajad kasutasid barrikaadina, lõigati pooleks, kusjuures üks pool paisati 200 jardi kaugusele tuletõrje jaama ruumidesse. Seisma on jäänud ainult kindluse müüri üks torn, kuid keldrid on endiselt terwed, mispärast ka mässajad alustasid wihast rünnakut walitsuse wägedele, kes ootasid teist plahwatust, mis jäi tulemata.

Toledost, 19. sept. (Reuter.) Alcazari kindlus ei ole weel täiesti wallutatud walitsuswägede poolt. Walitsuswastased panewad kindluse kõigutatud müüride wahel wastu. Walitsuswäed on kohale toonud kergeid suurtükke, et pommitada kindlust enne lõpurünnakut.

Suur pealetung Madridile

Nagu Hendayest Pariisi saabunud teated jutustawad, areneb rahwuslaste suur pealetung Madridile kawakindlalt. Kogu rindel, mis haarab pealinna pika loogana, on täimas wihased wõitlused. Rahwuslased nähtawasti liigutwad edasi, kuid neil tuleb ära wõita punaste meeleheitlik wastupanu, kes teatwad, et seekord on tegemist otsustawa lõögiga.

Kindral Mola käsul

paisati rindele kõik reserwid.

Talaveri frondile on saabunud uusi toetuswägesid Marokost. Siia kindral Franco on koondanud oma paremad wäed, kokku 25.000 meest, ratsawäe, tankide, soomusautode ja pommitamislennukite toetusel. Kõik need wõitluswahendid ootawad punaste rinde lõpuliku läbimurde silmapilku, et kiire lõögiga rutata edasi ja wallutada pealinn. Rahwuslaste wäed on liikunud juba 35 km kaugusele Talaverast, olles seega katnud terwelt ⅓ Talavera ja Madridi wahemaast.

Ka Madridi walitsus on sellele rinde osale wisanud tugewaid suurtüki abiwägesid. Selleks kasutati ära Kataloniast Madridi saabunud kommunistid ja anarhistid.

Madridis awaldati mitu uut erakorralist seadust.

Haridusministri (kommunisti) korraldusel suleti kõik akadeemiad. Edasi on lõpetatud kõikide kohtute tegewus, mille istungjärgud algatwad alles 5. oktoobril.

Rahwuslaste poolt wallutatud territooriumil ilmutwad ajalehed awaldawad esimese nimekirja punaste poolt enne San Sebastiani ewakueerimist mahalastute kohta. Nimestik koosneb 350 nimest.

Baski rahwuslased, kellel teatawasti läks korda päästa San Sebastina lõplikust häwitamisest, järjest kaugenewad pahempoolsest walitsusest.

Nende esindaja Madridi kabinetis, awalikkude tööde minister, lahkus ametist. Tema asemele nimetati üks pahempoolne wabariiklane. Madridis põhjendatakse seda sensatsioonilist lahkumist sellega, et „Baski rahwuslased ei pea oma esindust Madridi walitsuses enam sootwitawaks".

Ka Malagas teatwneb järjest wõitlus rahwarinde parteide wahel.

Siin peremeesteks sõna otsekohese mõttes on sotsialistid, kommunistid ja anarhistid. Esiotsa näiwad ülekaalus olewat anarhistid, kes on kuulutanud Malaga Madridist rippumatuks „wabalinnaks". Kuid Malaga alla on koondatud 6000-meheline kindral Franco wäeosa, kes walmistab ette otsustawat rünnakut.

Majaomanikud ja sundwõõrandamine

Majaomanikkude koda koostas sundwõõrandam. seaduse eelnõu

Kohtu osawõtt hinna määramisest

Majaomanikkude koja juhatuses ja juriidilises toimkonnas on läbi waadatud kojas wäljatöötatud uus sundwõõrand. seadus. Wiimati koja juh. ja juriid. toimk. ühisel koosolekul kiideti see eelnõu lõplikult heaks ja otsustati esitada lähemal ajal kohtuministeeriumile. Eelnõu kohaselt wõiks sundwõõrandamine toimuda ainult awalikuks hüweks wabariigi walitsuse eriotsusega teedeministri ettepanekul. Wõõrandatawa kinniswara hinnakokkuleppe mitte sõbimisel saadetakse asjatoimetus ringkonnakohtule, kelle üks liige on hindamiskomisjoni esimeheks. Kohtuasutise osawõtt toob asja kiiku täielikult erapooletu otsustamise. Kui kinniswarast kuulub üks osa wõõrandamisele, siis seadus näeb ette, et omaniku soowil wõidakse omandada ka kõik hooned, kui omanik sellest ettenähtud päewaks teatab omawalitsusele. Kui awalikuks hüweks sundwõõrandatud maa-ala ei kasutata seks otstarbeks, milleks ta wõõrandati, wõib seaduseelnõu kohaselt endine omanik tagasi nõuda temalt wõõrandatud maad.

Walusamaks küsimuseks senistel sundwõõrandamistel on olnud eestkätt kinniswarade eest tasu määramine. Uus eelnõu näeb ette wõõrandatawa kinniswara eest õiglase tasu maksmist, kusjuures tuleb arwesse wõtta 1) kasu, mida wõõrandamisele kuuluw wara annab tema omanikule. 2) kahju, mida omanik saab wara wõõrandamisel, 3) et tasusumma wõõrandamisest tekkinud kahju täielikult kataks.

Oluliselt tahetakse kaitsta wõõrandatawa kinniswara omaniku õiglasi huwisid kõnesolewa eelnõu nõudega, et komisjon ei wõi kinniswara hinnata madalamalt, kui see on hinnatud maksu wõtmisel riigi wõi omawalitsuse heaks. Et erapooletule kohtuasutisele anda suuremaid wõimalusi komisjoni töö üle pidada kontrolli, annab seaduseelnõu ringkonnakohtule õiguse asjatoimetust hindamiskomisjonile tarbekorral uueks arutamiseks ja otsustamiseks tagasi anda. Ei rahulda hindamiskomisjoni poolt määratud ja ringkonnakohtu poolt kinnitatud tasusumma kinniswara omanikku, on temal õigus edasi kaewata tsiw. kohtupidamise seaduses ettenähtud erakaebuste korras.

Wales — Inglise „musta kulla" waraait

Kiwisöetöstuse wõitlus olemasolu eest. — Töstuse ratsionaliseerimise ja kontingentide mõju söekaubandusele.

(„Postimehe" kirjasaatjalt Inglismaal.)

Nimetust Wales kuulame meil enamasti ainult seoses Inglismaa troonipärijaga, kuid see suur Inglismaa läänepoolne mägismaa mängib wäga suurt osatähtsust Briti saareriigi majanduselus siinsete riklikkude söelademete pärast. Meieni jõudnud uudised Walesist tihti teatawad ainult söetööliste streikidest wõi lühidalt sellest, et mõni Eesti laew on saabunud ja wäljunud Wales'ist sadamatest — ikka söelaadungiga.

Arwestades eriti Wales'i söe tööndusliku ja kaubandusliku tähtsust, ei ole huwituseta lähemalt jälgida kiwisöega seoses olewaid majanduslikke probleeme.

Peale maailmasõja on pidanud kogu Inglise kiwisöetöstus üle elama põhjaliku muutuse, eriti Wales'i oma, kus mõjust ei ole puudutatud ainult kaewanduseomanikud, waid weel terawamalt söetöölised. Ennesõjaaastatel tõusis nõudmine Wales'i söe järele alatasa. Keskmiselt produtseeriti aastas 13 milj. tonni, ehk ümmarguselt 30% kogu Inglismaa söekwantumist. Pärast maailmasõda nõudmine kiwisöe järele langes. Teised riigid awastasid oma söeressursse ja muid küttematerjale, mille tagajärjel olukord muutus katastroofilisel hädaohtlikuks Wales'i söele. Lahenduse leidmiseks söekaewanduste omanikud wäga energiliselt hakkasid toetama teadusliku uurimust söe kasutamise kohta — kiwisöe muutmiseks walguse-, soojuse-, wõi jõuallikaks. Lisan mõned faktid, mis küllalt selgelt illustreeriwad Wales'i söetööndust ja kaubanduse tagasiminekut. Teatawasti Wales'i süsi on ainult laewa punker-süsi, kuid tänapäewal moodustawad mootorlaewad ja õliküttega aurulaewad peaaegu 32 milj. reg. tonni ehk ligi 50% kogu maailma laewastiku tonnaažist. 1914. a. selle wastu oli selliseid laewu ainult 1,5 milj. reg. tonni ehk 3%. Wõttes arwesse wiimase aastakümne aurumasina kiiret arenemist ning auruenergia kasutuse suurenemist, uued söeküttega kauba laewad tarwitawad weel ainult ½ kuni ⅓ sellest küttematerjalist, mis enne maailmasõda, põletades pealegi meelsamini söepuru kui suuri tükke. Ei ole huwituseta märkida, et Inglismaa põletusainete büroo andmetel Briti saartel 1910. a. alates on saawutatud elektri-, gaasi- ja rauatööstustes kiwisöe kasutuse arwel 31 milj. tonni kokkuhoidu. Pealegi wiimase 5—6 aasta jooksul wälismaa söeproduktsioon on kiiresti suurenenud, kuna igasuguste kontingentide, litsentside ja tollide sisseseadmine ähwardab järjest wähendada Inglise söeeksporti.

Töstusliku arengu nõukogu aastaaruanneteist nähtub, et Wales'is söekaubandus 1935. a. ei olnud tulutoow, waid andis kahju umbes 500.000 naela. Ometi loodeti produktsiooni suurenemist 1934. a. tõusutendentsi alusel. Tähelepanu wäärib ekspordi suur langus. Söeekspordi tagasimineku põhjustest mõjuwaimad olid wälisriikide söesisseweo kitsendused, mis olid palju tugewamad kui 1934. a., wälja arwatud Saksamaa. Eriti wähenes Prantsuse osatähtsus nüüd Inglise söeekspordis, kuna ta importeeris ainult 58,5 protsl. sellest, mis eelmisel aastal. Teise ränga lõögi andis Itaalia 1935. a. weebruaris, mil Mussolini teatas, et wõib sisse wedada ainult 35 protsl. sellest söehulgast, mis eelmisel aastal Inglismaalt toodi. Briti walitsuse waheleseganisel suurendati see kwantum küll kuni 80 protsl., hiljem aga Itaalial tekkisid raskused maksmisega, nii et Itaalia söewõlg tõusis üle 1 milj. naela. 1935. a. oktoobris Rahwasteliidu ja Itaalia wahelise konflikti tagajärjel jäi söeeksport Itaaliasse seisma. Saksamaaga söekaubandus oli hea. 1933. a. Anglo-Saksa kaubalepingu alusel wõib Inglismaa eksporteerida Saksamaale iga kuu süsi 180.000 tonni, pluss lisa, kui Saksamaa söetarwidus on enam kui 7,5 milj. tonni kuus.

Teiseks halwaks teguriks Briti söeekspordile olid kontingendiriikide omawahelised kaubalepingud, mis eriti soodustasid üksikuid kontinentaalseid naaberriike. Tähtsamana esineb Itaalia-Saksa kokkulepe, mille alusel Itaaliat hakati warustama Ruhri söega. Itaalia nõudmine eriti suurenes majanduslikkude sanksioonide maksmahakkamise tagajärjel. 10 kuu jooksul 1935. a. Wales'ist importeeriti sütt Itaaliasse 3.134.000 tonni (1934. a. samal perioodil 3.889.000 tonni). Saksamaale aga eksporteeriti 5.855.000 tonni (1934. a. 3.982.000 t.). Seejuures üksi oktoobrikuu jooksul läks Inglise sütt Itaaliasse läbi Saksamaa 878.000 tonni.

Kolmanda tähtsa tegurina, mis wähendab Wales'i söekaubandust, on Inglismaa teiste piirkondade söest õliwalmistamine sõjalaewade tarwis.

Suurimaks wõistlejaks Wales'i söele oli Poola, kuid see wõistlus reguleeriti Briti ja Poola söetöösturite omawahelise kokkuleppega 1934. a. Poola eksport oma piiririikidest wäljaspoole on piiratud kindla protsendiga Briti söeekspordist wastawasse riiki, täiesti on aga wälja arwatud Põhja- ja Lõuna-Ameerika ning Firimaa. Sellest tingituna näitas Poola söeeksport mõõdunud aastal 8 protsl. tagasiminekut.

Rahuldawamaid söeartikleid Wales'is wiimastel aastatel on antratsiit, mis on wõitnud suure tunnustuse mitte ainult wälismaal, waid ka siseriigis. Eriti suurenes produktsioon 1934 .a., mil ta oli umbes 6.600.000 tonni, wähenedes käesolewal aastal wõistluse ja sisseweokitsenduste tõttu teistes riikides. 1935. a. produtseeriti antratsiiti umbes 4.000.000 tonni wähem kui eelmisel aastal. Peab tähendama, et Wales'i antratsiit on eriti kõrgewäärtuslik ja kaewandusomanikud on rakendanud wäga palju energiat selleks, et rahuldada wälismaa nõudlikke tarwitajaid.

Terawamad wõistlejad on Nõukogude Wenemaa, Indo-Hiina, Saksamaa ja Ameeriika Ühendriigid, kes tihti isegi dumping-hindadega sunniwad Wales'i antratsiidi töötust wähjakäigule. Peamiselt weetakse antratsiiti Kanadasse ja Ameerika Ühendriikidesse. Kanadasse üksi weeti 1935 .a 1.260.187 tonni. Inglismaal produtseeritakse ka mujal antratsiiti, kuid see moodustab kogu Briti toodangust waewalt 20 protsl. Tulewiku suhtes ollakse sünged.

Weel rohkem, Inglise konjunktuuri instituut ennustab isegi rasket murrangu maailma söekaubanduses, mis esijärjes puudutab Inglismaad. Energia allikaks kujunewat tulewikus õli, ja ajal, mil Inglismaa hakkab rakendama tööle kiwisõe õli walmistamise wabriku, langewat ähwardawatesse raskustesse tänapäewal wõistlewad söeeksportriigid.

Jüri Adila.

Cardiffis, Wales'is septembris 1936. a.

Saksa wälisminister Budapestis

Budapestist, 19. sept. Saksa wälisminister von Neurath abikaasaga saabus Budapesti. Ta on tulnud külastama oma tütart. Kuid ta ei jäta kasutamata juhust, et Ungari juhtiwate riigimeestega mõtteid wahetada. Ungari riigihoidja admiral Horthy kutsus Saksa wälisministri oma wõtma jahist.

Kõneluste päew Genfis

Genfist, 19. sept. Laupäewal jatkati diplomaatilisi kõnelusi delegatsioonide wahel. Prantsuse wälisminister käis hommikul Nõukogude Wene wäliskomissar Litwinowi juures. Kõnelusel käsitleti Genfi probleemi ja mõnesuguseid muid poliitilisi küsimusi.

Soome ajakirjanikud Poolas

Warssawist, 19. sept. Soome ajakirjanikkude delegatsioon saabus laupäewa hommikul Warssawi külaskäigule.

Ilmad halwenewad

Kogu Euroopas oli kaks nädalat ilusat ilma

„Kui kaua kestawad weel edasi ilusad sügiseilmad?" — sellise küsimusega pöörasime laupäewa lõuna ajal ülikooli ilmajaama sünoptiku hra Nurklikku poole.

„Ilusatel sügisilmadel näib olewat wist lõpp," — arwas küsitaw. „Ligi kaks nädalat oli Euroopa kõrgrõhkkonna wõimuses ja selle tõttu oli kõrkjal ilus päikesepaisteline ilm. Selle aja kestel tuli kerget wihma ainult Põhja-Euroopa rannikul ja Põhja-Skandinaawias. Nüüd on aga kõrgrõhkkonna kesskoht liikunud Skandinaawiast Lõuna-Wenesse. Kõrgrõhkkonna asemele on tulemas Atlandi ookeanilt madalrõhkkondi, mis toowad wihma ja pilwes ilma."

„Kunas siis juba halwemad ilmad peale hakkawad?"

„Täpselt ei tea ütelda, kuid kerget wihma wõib tulla juba pühapäewal. Algaw nädala esimesel poolel aga weel suurt temperatuuri langust ei peaks tulema, wähemalt ööseti peaks jääma senine temperatuur, kuna päewal pilwituse tõttu temperatuur waheset enam ei tõuse 20 kraadini, nagu see oli mõõdunud päewadel."

„Kas sooje ilmu oli lõppenud nädalal kogu Euroopas?"

„Jah, seda küll. Isegi Põhja-Skandinaawias ja Põhja-Soomes oli weel laupäewa hommikul 8—12 kr. sooja, kuna eelmisel päewal tõusis temperatuur seal isegi 16—17 kraadini. Samal ajal oli aga Budapestis 26, Berliinis 24 ja Põhja-Prantsusmaal kuni 20 kr. sooja."

„Millest on tingitud igahommikune udu meil?"

„See on hommikuse soojuse kiirgamise tagajärg. Näib, et meil suuremad hommikuse udu ajad on mõõdas."

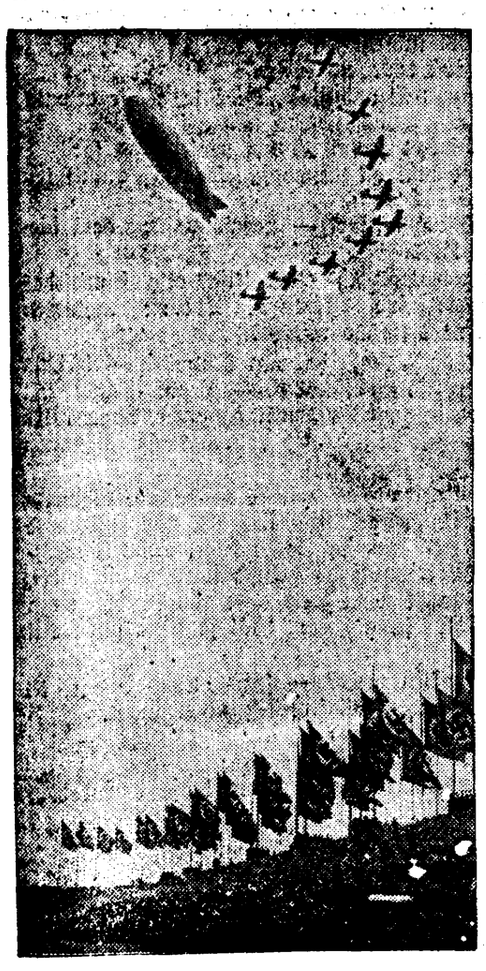

Saksamaal juba arwukalt sõjalennukeid.

Pilt hiljutisest rahwussotsialistide kogumiselt Nürnbergi. Suure paraadi ajal tiirleb õhus sõjalennukite riwi ja selle kohal kõrgemal õhulaew „Hindenburg".

Pariislased lõbustawad end öngitsemisega.

Tüüpiline pilt Prantsuse pealinnast. Seine'i kallast palistawad öngitsejate read, kelle hulgas leidub suurel arwul ka naisi.

Waliti esindajaid Õpetajate Kotta

Laupäewa õhtupoolikul peeti Tartu Õpetajate Seltsi erakorralist peakoosolekut, kus seisis päewakorras ainsa punktina esindajate walimine õpetajate kotta. Kuna ka Eesti Õpetajate Liidu juhatus soowis kohtadelt andmeid, kumba moodust pooldatakse walimistel, kas territoriaalset wõi isikupärast põhimõtet, siis asus koosolek seisukohale, et õige õigem walimise moodus on territoriaalse põhimõtte alusel. Selle järele walitakse kohadelt teataw arw liikmeid.

Esindajateks õpetajate kotta waliti Tartu Õpetajate Seltsi poolt: koolijuhatajatest Juhan Tork ja õpetajatest Ed. Looga.

Õpetajate Koja liikmete koosseisu lõplik moodustamine sünnib täna, pühapäewal, Tallinnas.

Helsingi ülikool elule lähemale

Poliitiline ja seltskondlik elu täies hoos. — Juhani Aho 75 a. sünnipäew. — Soome rahandus on kindlal alusel. — Wanad ajakirjanikud riigi pensionile

(„Postimehe" kaastööliselt Helsingis.)

Sügisesoon, nii poliitiline kui ka seltskondlik, on Soomes täies hoos. Eduskund astus kokku juba käesolewa kuu esimestel päewadel. See on uus eduskund wanas waimus, sest oma koossejult ja jõudude tasakaalult ei ole ta muutunud õieti kuigi palju. Suurenemud on ainult mõnede kohtade wõrra üksikud erakonnad ja teised jälle kaotanud. Sellepärast ka ei toonud uue eduskunna istungjärgu algus enesega kaasa mingit tormi. Kõik läks traditsioonikohaselt asjalikult ning pidulikult. Ka endine esimees waliti tagasi.

Ajakirjanduski wõttis uue eduskunna wastu üsna tagasihoidlikult, soowis ainult õnne ja juhtis tähelepanu sellele suurele ning hulgale seadusandlikule tööle, mis uuel eduskunnal seisab ees, sest wanalt sai wiimane, pärandusks terwe rea mitmesuguse ulatuse ja tähtsusega seaduseelnõusid, mis tarwis läbi waadata ja wastu wõtta.

*

Neil päewil algas töö ka ülikoolides. Traditsiooni kohaselt peab Helsingi ülikooli rektor awaköne mõnel ülikooli- ning hariduseluga ühenduses olewal aktuaalsel teemal. Seekord rektor puudutas wõrdlemisi tähtsat küsimust, mis tähendab teatawat reformi ülikooli töös. Seni on nimelt ülikoolile waadatud kui teaduslikule asutisele, kelle esimeseks ning tähtsamaks ülesandeks on seista teaduse huwide teenistuses. Praktilise elu nõuetele on tähelepanu omistatud nii palju, kui see hädapärast wajalik waid üksikutes teaduskondades, millel suurem kontakt tegeliku eluga ja mille lõpetajad astuwad otseselt awaliku elu teenistusse, nagu näiteks õigusteadlased. Nüüd on tegelik elu aga näidanud, et mitte üksi õigusteaduskond ei anna riigielu tegelasi, ametnikke jne., waid et need tulewad loomuliku selektsiooni ja wõistluse teel, mida elu ise toimetab, ka teistest teaduskondadest.

Sellepärast on nüüd ülikooli ringkondades peetud tarwilikuks ülikooli wiia lähemale elule, kohandada tegeliku elu nõuetega, wõtta õppekawasse enam neid aineid, mida nõutakse ametnikelt, kes astuwad riigi- wõi omawalitsuse teenistusse, hakata rohkem rõhku panema riigiteaduslikkudele küsimustele. Erilise teaduskonna loomist ei peeta siiski tarwilikuks, waid reformi kawatsetakse teostada sel teel, et teatawad riigiteaduslikud küsimused paigutatakse kas funduslike wõi wabatahtlike õppeainetena mitmele teiselegi teaduskondade õppekawadele. Nõnda elule lähemalt oli see juba ka Rootsi ülikoolid.

Kaubanduslikooli awamisel selle rektor kõneleb tawaliselt mõnest majanduslikust küsimusest, ja käesolewal aastal see oli pühendatud majanduselu tõusule nii Soomes kui ka mujal maailmas. Näidati arwude najal, et kriis paljudes riikides taganeb õige suurte sammudega, kuigi mitte kõigis mäis üh suguse tempoga. Sellepärast ei ole ka jõutud weel täielikult loobuda mitmesest kriisi ajal tarwituselle wõetud takistusabinõudest.

*

Soome majanduselu ise on teinud aga sige suuri edusamme. Missuguses seisukorras on sellega ühenduses rahandus, selgub Soome Panga peadirektori Risto Ryti poolt „Uusi Suomele" antud intervjuust. Soome wäliskaubanduse ülejääk 1930—35-ni tõuseb ümmarguselt kune miljardi margale. See on kapital, mis walgunud soome majandusellu ja aktiiwsustanud maksubilanssi. Selle tagajärjel on kulla- ja wahuutarseerwid Soome Pangas õige tugewasti kaswanud. Soome Pangas olewa kullaga wõidaks maksta nelja kuu sissewedu. Seda kullamäära ei pea direktor Ryti aga kaugemaks küllaldaseks, kuna näiteks Prantsuse Panga kullatagawaradega wõiks Prantsusmaa katta kolmekümne kuu sisseweo.

Soome oma kulla- ja waluutatagawarasid peetakse praegu aga küllaldaseks, et hoida margakurssi rippumatuna ning kindlana. Kapitalide kasw pankades tingib ka laenuprotsendi alanemise, mis omakorda jällegi aitab elustada majandusclu. Soome Panga peadirektori arwamine on, et Soome rahandus seisab praegu kindlal alusel.

*

Hiljuti peeti Soomes Juhani Aho, Aleksis Kiwi järel teise suurema soome kirjaniku 75 a. sünnipäewa, mille puhul õige laialdaselt ning soojalt tuletati meelde Aho teeneid soome kultuuris. Peale Aho surma tema täht haakas nagu langema ja waibuma unustuse hõlma. Aleksis Kiwi, see soome kirjanduse suurmees, nagu mattis enese warju teised minewiku tuntud nimed.

Aho saatus on olnud kõigiti wastupidine Kiwi omale. Esimene tunnustatud, imeteldud ja austatud oma eluajal, teine — warjus, tundmatuses ning wiletsuses täötaw suurwaim, kelle suurus awastati alles peale ta surma ja kelle täht järjest tõuseb ning heleneb, mida pikenob aastate rida ta surmapäewast.

Seekordne Aho 75 a. sünnipäewa meeldetuletus tahtis nagu olla Aho-kultuse elustamise aktsiooniks, et anda uut hoogu selle omaaegse suure, elawahingelise ning liiürilise Soome elu mõistja ning kujutaja tundmisele ja austamisele. Aha töi soome kirjandusse prantsuslikku stiili ning kunstikäsitluse, kuid kujunes selle kaudu siiski soomelisemaks rahwuskirjanikuks.

Tema elutöö langeb ühte wene surwaegadega, kus awalik ja poliitiline wõitlus oli kõigiti takistatud, ja sellepärast omab Aho erilise tähtsuse, kuna ta oma luule kaudu oskas walada rahwa hinge ilma programmirahwusluseta rahwuslikku waimu, selgitada selle tadalase rahwa olemust. Aho oli ninglisugune wastoluide pehmendajaks, kes oma mõistwa waimu ning hingega oskas mitmesuguseid ägarmusi ning wastolusid sulatada terwikuliseks, üksteist mõistwaks üksuseks. Wäga tabawalt on Ahot iseloomustanud W. A. Koskenniemi:

„Ta ei olnud kunstnik, kuid siiski ta walitas maa, — ta ei olnud kõnemees, kuid siiski ta hääl kandus üle argipäewa, — ta ei olnud mõtleja, kuid siiski ta wajutas oma maailmawaate pitseri kogu haritud Soome teadwusse. — Ta oli luuletaja, surematute munade lemmik."

Neid aholisi jooni kriipsutati peamiselt alla tema sünnipäewa puhul, et tuua kogutud teoste lehekülgedele nagu uinuma jäänud waim uuesti elustama soome waimuelu. Sel puhul anti wälja ka mitmed Aho teosed kaunistatud wäljaannetena alandatud hindadega.

*

Nimetamist wäärib ka mõnede rahwasaadikute poolt hiljuti eduskunnale esitatud ettepanek, panna maksma ajakirjanike pensioniseadus ja määrata selleks eelarwe korras 60 tuh. Smk. aastas. Ettepanekus toonitatakse muuseas, et kuna riik on põhimõtelikult tunnustanud riigi ning rahwa teenistuses seiswate isikute toetamise nende wanuse ning töötõimetuse puhul ja seadusandlikul teel pannud maksma wastawa korra; samuti ka mitmesuguste toetuste ning wanadusabirahadega toetab teisi teenelisi isikuid, siis on loomulik, et ka ajakirjanikud, kes seisawad samuti awalikkuse ning rahwa teenistuses, saaks wanaduse korral riigilt toetust. See on seda enam tarwilik, et enamikus just prowintsilehtede juures on ajakirjanike palgaolud niiwõrd wäikesed, et sellest ei jatku midagi säästmiseks wanadusepäewiks.

Soowitatakse määrata nimelt wiis wanusabiraha à kaksteistkümmend tuhat marka aastas. Kui mõni abiraha saajaist sureb, läheks toetuse saamise õigus edasi teisele wanale toetust wajawale ajakirjanikule. See ettepanek tuleb eduskunnas muidugi arutusele ja seal siis otsustatakse selle saatus.

5 aastat wöörleegionis

A. Sulk 8

Läbi wiimase puhastustule

Kokk korda õpetamas

Koka suhtes aga olewat siingi nagu Marokos rünnakuilgi teatud erinõuded. Nii tulewat tal sageli täita ka sandarmi kohuseid uutele „wabatahtlikkudele" distsipliinimõistete selgitamisel. Olewat saanud kombeks saata tema juurde kööki tööle törklikuma iseloomuga mehi, et siin padasid küürides õpiksid käjutäitmist. Nii mõnegi juures ei jätkuwat üksnes teoreetilisest sõnadega käskimisest, waid käske tulewat ka praktiliselt käte abil süwendada.

Alles hiljuti olnud siin üks noor taanlane, kes juba siia jõudes esimesel päewal leidnud, et ta on pettunud Leegionist. Tema teadmiste järele pidanud leegionäri elu seisma waid jalustrabawais sõjaseiklusis metsikute araablastega, kuid siin sunnitawat teda tööle, mis ei olewat sugugi kooskõlas tema maailmawaatega. Tulnud siis Pihal sellegi kallal tarwitada praktilist käte abil süwendawat sõnakuulmismeetodit; kusjuures Piht ei unustanud mainimata, et noormehele jagatud „kehatarkus" on puht eesti kaup.

Asi muutunud skandaalseks. Noormees olnud alaealine ja kutsunud kohale ema teda wälja lunastama Leegionist. Käidud kaebustega kuni kolonelini. Kuid kompaniiülem kapten seletanud kolonelile, et tema kokk on igapidi tubli ning aus mees ja see tõrges noormees waletawat lihtsalt kõige häbematumal kombel, sest peksmist köögis polewat keegi näinud. Nii lahkunudki noormees ema seltsis leegionist, pidades lohutuseks leppima waid palja ähwardusega Piha wastu. Ta lubanud teatada taani ajalehtede kaudu kogu maailmale, et wöörleegioni kõige suuremad timukad on eestlased.

Sakslased olewat palju kergemini taltsutatawad ja sõnawõtlikumad. Nad olewat enamikult kõigega nõus, püüdes aimata ülemuse igasugust wõimalikku soowi. Kui nähakse, et töö on liiga must ja raske, siis leitakse peagi kergenduswahend, pakkudes kokale paar pudelit õlut ta närwe- ja kehakurnawa järelwalwetöö hõlbustamiseks.

Kodumaa seob

Niiwiisi oleme saanud me neljakesi paari päewa jooksul headeks tuttawateks. Ühel õhtul sõandan nüüd, ilma et kardaksin Pihale piinlikkust tekitada tema ametiala kritiseerimisega, awaldada oma imestust siinse mustalt ümberkäimise puhul toiduainetega. „Hohoo!" naerab Piht. „Siin wõib kärwata küll kärnatõppe, kuid solgisurma pole siin weel keegi surnud. Küll Marokos saad alles näha, misugusest wirtsaweest seal suppi keedetakse; ega soola ja pipart polegi tarwis juurde lisada; ka werekaane leidub lihaks hulgas."

On tõsiselt hea meel, et juhtusin kokku nende kolme kange eesti wennaga. Olen saanud neilt mõningaidki huwitawaid ja sõbralikke näpunäiteid oma eelseiswa wiieaastase leegionärielu suhtes.

Leegioni astudes oli mul küll kawatsus mitte otsida tutwusi kaasmaalastega. Kuid Piha wägew praalimine köögiesisel kartulikoorijatega pani mind silmapilkselt unustama selle kangekaelse kawatsuse. Ja nüüd ei kahetsegi ma seda.

Paari päewa pärast lahkun Sidi-Bel-Abbès'ist. Mind on määratud õppekompaniisse Saïda'sse.

Lahkudes täidab Lest mu weelähkri weiniga, toppides mu taskud täis kuiwikuid ja konserwe ning Piht lisab omalt poolt suure tüki worsti kaasa. Sedawiisi olin mitmeks päewaks warustatud lisatoiduga, millele õppekompanii kehwa toitmise puhul olin eriti tänulik. Kodumaa seob...

Nelja kuu pärast saabusin tagasi Sidi-Bel-Abbès'i, kuhu mind oli määratud kapralite-kooli. Kohtasin siin Pihta ja Lesta uuesti. Jõka palusid nad mind endi juurde külaliseks ja kutsusid otsima suupistet, kui ei peaks jätkuma oma kompanii toidust. Weetsime weel paljugi mõnusaid õhtuid üheskoos, kuni nende wabanemiseni Leegionist. Nad tulid mõlemad Eestisse, kus Piht lubas hakata teenima endale ülalpidamist, esinedes klaunina wöörleegionäri paraadmundris. Weidenberg sõlmis teenistuslepingu paari aasta peale edasi ja läks uuesti Marokosse. Kohtasin teda hiljem Marokos ühes teiste eestlastega. Ta oli ikka lõbus poiss ning mõnus naljahammas.

Süstimised ja preemiad

Sidi-Bel-Abbès'is interneeriti meid erikasarmusse, kus ustulnukad „wabatahtlikud" moodustawad Esimese Jalawäe Wöörrügemendi kolmanda läbikäigukompanii. See on erikompanii, nagu Marseille'i depoogi, eriliselt walitud kaadriga ja kõwendatud distsipliiniga. Esimestel päewadel olime siin suletud kasarmuõue piirides ega polnud meil luba minna linna ega käia läbi teiste wanemate leegionäridega kõrwalkasarmus.

Siin toimus meie lõplik wastuwõtmine leegionäridesse. Korraldati weel arstlikke läbiwaatusi ja küsitlemisi ning uurimisi. Siingi toimiti kõik sama pealiskaudselt ja formaalsuse täiteks nagu waremgi.

Kaitserõugete panemine ja süstimine tüüfuse wastu toimiti ka siin. Need kaks arstlikku operatsiooni on ka enam-wähem kõik, mis terwishoidlikult tehakse olulisemat Prantsuse Põhja-Aafrika sõjawägedes.

Arstidele üle tarkuse kipuwad käima aga juba needki kaks pinnuoperatsiooni. Tuleb ette juhtumeid, et tüüfuse wastu süstimise tagajärjel sureb mehi. Ehk jälle süstimisnõela pistega rikutakse mõne kehaosa närwid. Kord nägin haiglas leegionäri, kelle käsi süstimise tagajärjel oli tõmbunud kõweraks ja wärises wahet pidamata, ka öösel magades, nagu mõni masinawänt wõi wedru.

Süstimise järele tuli meil pidada paar päewa diceti, mil meile anti toiduks ainult puljongit, sest tüüfusewastane seerum tekitab natuke palawikku. Need kaks päewa olid ka ainukesed, mil meil lasti rahulikult puhata peale wäsitawate sõitude ja askelduste tüütawate ootamistega kõiksugu kantseleide ja arstitubade uste taga.

Kui mehed nõnda olid paar päewa toibunud tohterdamistest, jõuti wiimaks lõppotsusele meie wastuwõtu suhtes. Meie seitsmekümne mehelisest salkkonnast praagiti siiski paar meest wälja, kes määrati katserühma.

Katserühma määrati nood mehed, kellel olid lamedad jalad wõi mõned muud wäikesed kehalised erinewused wõi wead, mis wõisid tekitada raskusi marssidel wõi muudel leegionäri teenistusülesannete täitmisel. Nondel tuli teha kuu wõi paar hortlikke harjutusi wõi marsikatseid. Kuni weenduti nende wõimeis Wöörleegionis teenimiseks ja raatsiti wiimaks wälja maksa preemia, mille asjata kaotsimineku kartusel neid katserühmas peetigi. Kes katserühmas osutus kõlbmatuks teenistusse, see wabastati ilma preemiata.

Kõik teised, kes tunnistati kõlblikkudeks, olid käinud läbi wiimase puhastustule ja määrati õppekompaniidesse ja neile maksti wälja esimene pool wõi õigemini umbes kolmandik preemiast. Kogu preemia koosnes tol ajal nimelt tuhande neljasajast frangist (um. 210 Eesti krooni tol ajal), millest makseti alul wälja wiissada franki ja teine wiissada franki nelja kuu pärast. Neli sada franki aga jagati esimese teenistusaasta kuudele ja maksti iga kuu 33 frangi 33,333... santiimi kaupa preemia täienduse nime all. See oli korraldatud nõnda seepärast, et mehed esimese teenistusaasta kestel ei jääks just päris ilma rahasantiimita, sest leegionäri päewapalk esimesel aastal on 25 (kakskümmend wiis) santiimi (6 eesti senti) päewas.

(Järgneb.)

„Postimeest"
on wõimalik tellida igast kuupäewast iga kuu lõpuni

teosed kaunistatud wäljaannetena alandatud hindadega.

*

Nimetamist wäärib ka mõnede rahwasaadikute poolt hiljuti eduskunnale esitatud ettepanek, panna maksma ajakirjanike pensioniseadus ja määrata selleks eelarwe korras 60 tuh. Smk. aastas. Ettepanekus toonitatakse muuseas, et kuna riik on põhimõtelikult tunnustanud riigi ning rahwa teenistuses seiswate isikute toetamise nende wanuse ning töötõimetuse puhul ja seadusandlikul teel pannud maksma wastawa korra; samuti ka mitmesuguste toetuste ning wanadusabirahadega toetab teisi teenelisi isikuid, siis on loomulik, et ka ajakirjanikud, kes seisawad samuti awalikkuse ning rahwa teenistuses, saaks wanaduse korral riigilt toetust. See on seda enam tarwilik, et enamikus just prowintsilehtede juures on ajakirjanike palgaolud niiwõrd wäikesed, et sellest ei jatku midagi säästmiseks wanadusepäewiks.

Soowitatakse määrata nimelt wiis wanusabiraha à kaksteistkümmend tuhat marka aastas. Kui mõni abiraha saajaist sureb, läheks toetuse saamise õigus edasi teisele wanale toetust wajawale ajakirjanikule. See ettepanek tuleb eduskunnas muidugi arutusele ja seal siis otsustatakse selle saatus.

„Cristobali" kuld

A. t'Serstevens'i romaan 7

— Hüwa, leitnant, arwan, et wõime selle äri teha.

— Seda arwan minagi, wastas teine häirimatu rahuga.

— Siin on weel mõningad pisiasjad, mis wajaksid selgitust, kuid pean weel mõtlema nende üle järele. Me lõhtume homme hommikul siin, et sellest kõnelda... Sest „Christobal" winnab ju ankru alles ülehomme hommikul?

— Jah, enne ta peab lossima söe punkritest wälja. Mina pean olema tagasi pardal homme öösi.

— Hüwa! See sobib meile suurepäraselt... Minge siis, kohake oma ülusjat Pilarit ja öelge talle et tegite talle ainult nalja, et teil pole laewal rohkem kulda kui Equadori panga seifides. Ja muide, ärge minge enam wälja. On nähtis, et teid linnas ei kohataks. Waadake, kuidas wõiksime pääseda teie laewale ja wallutada dollarid. Mina omalt poolt püüan hoida oma politsei Maleconi kailt pisut eemal. Lõpuks, — lõpetas ta, rusikaid tema õlale pannes, — jagame saagi kaheks!

— Kolmeks! — kostis Rubia teraw hääl.

Ta seisis ootamata meeste ees, nägu wihast punetades. Ta hääl oli wäga kõrge ja kärisenud, — uskumatu sellest wäikesest, haprast kehast.

— Kolmeks! Kolmeks! — kordas ta, tagudes endale rusikaga wastu rindu. — Ka mina tahan saada rikkaks! Teate, ka mina tahan saada osa neist miljonestest... Kas arwate, et wõin pidawalt siin Guayaquilis hallitada? Kas arwate, et ma tulin selleks siia?... Sõidan ühes teiega, jagan saagi teiega.

Ta ärritus üha rohkem ja rohkem, ja ta hääl kähises:

— Jagada kaheks? Et ma seda ei näcks!... Kas kujutlete, et lasen teisi endalt röövida selle, mis kuulub mulle? Ah, oodake seni!... Ilma minuta teil poleks seda kummalgi mõttesse tulnud... Jah, ja pole mitte ainult kolmandik, mille pean saama, waid pool, pool!... Ja ärge arwake, et ma lasen seda sündida seepärast, et olen waid wäike ja wõimetu naine!... Saate näha, et mul on küüned ja hambad!.. Tõendan teile, et ma ei lase end warastada kellelgi-kellelgi, kellelgi....

Ta seisis otse meeste ees, ajanud end wäga sirgu oma paljastel jalgadel, nägu wihast kahwatu. Tema juukseid oli hargnenud sõlmest, kilpkonnakuised nõelad rippusid ikka weel salkades. Ja nende ärritatud liigutuste kestel ta kõlistas endiselt oma käewõrusid.

Tovar silmitses teda imestades.

3.

Tovar tundis end wärskena ja heas meeleolus. Ta oli maganud kogu eelmise öö, terwelt kaksteist tundi, ja magades ta oli lootnud, et see uni annab talle häid mõtteid. Ärgates ta leidis, et ta oli saanud ainult üheainsa, nimelt — et Cristobal tuleb wallutada.

Olles söönud eineks almurzo õunu ja mett, laskis ta enda riietada, habet ajada, juukseid lõigata ja parfümeerida. Kell ühekja käskis ta tuua hobuse. Kui loom oli walmis, astus ta aeda ja tegi seal wana harjumuse järgi ratsaringi, et näha, kas hobune on wormis, ja ütles siis, ta ratsutab täna wälja üksi.

Nagu nad olid kokku leppinud eelmisel õhtul, ratsutas ta Rubia juurde awalikult. See tähendas, et nüüd Rubia oli teatawal määral tema armuk, kelle ta oli oma wõistlejailt wõitnud. Edithil ei olnud midagi selle wastu. Ta leidis, et on koguni hea, et linn seletab nende mõlemate üheaegset linnast lahkumist nende kirega.

Tovar läks otseteed ja koputas suurele wärawale, olles enne seda kinnitanud oma hobuse lasila külge, näidates seega, et ta on siin tõepoolest kodu.

Wärawa awas zambo.

Seespool seda sulgu polnud aed muud kui loorberipuiestee, mille metalne lehis moodustas madala ja lõhnawa wõlwi.

Edith ja leitnant ootasid teda lindude-toas. Neiu oli lebanud wõrkiiges, ta üks jalg rippus üle kiige ääre alla ja sellega ta tõukas aegajalt kiige õõtsuma. Ta oli riietunud kummaliselt, mehe moodi, kandes laiu merisiniseid taftpükse, mille külgõmblusi kaunistas wäike sulgnarmastik, ja nahkbolerod, mis jättis paljaks tema rinnad batistpluusi all. Neiu enda arwates see pidi olema meriröövli riietus. Ta ümber olid asetatud suured, laegastega ameerika kohwrid, kogu oma pikkuses põrandal püsti ja kohmakad nagu kapid. Rõiwad ja jalatsid wedelesid kõikjal mööblil, isegi diiwanil. Iga wärwi ja kuju kübaraid oli riputatud kameelia okste otsa.

William jättis mulje, et ta kogu öö jooksul polnud saanud sõbagi silmale. Ta tunnustas seda ka häbenemata, öeldes, ta olewat wäga närwlik ja erk. Selle wastutajuks ta tegi teistele mainimiswäärse ettepaneku: retk Cristobalile.

— See on suurepärane! — ütles Tovar naerdes, — mina ei tulnud tõepoolest wähimalegi ideele. Mis puutub laewa riisumisse, siis — kurat wõtku — siin olen teie mees, kuid ainult ärge soowige, et siin tegelikult kaasa lööksin.

Ta lükkas kaks kleiti, bolero ja paari wenesaapaid kõrwale, et asetuda mugawasti tugitooli istuma, wõitis siis ühe Edithi sigari ja hakkas teda suitsetama, sest too kuni wiimseni laostunud inimene ei suitsetanud iialgi omaenda sigareid, kui tal oli käepärast teiste omi.

William, — istudes lakeeritud laua kõrwal toolil, — arendas nüüd teistele oma plaani nii suure täpsusega, et see oli tõepoolest asjatu, kuna Edith teda waewu kuulas, sest tema tegeles weel ikka kaasawõetawate asjade nimestiku koostamisel. Kolonel aga, laud pooleldi suletud, jälgis tähelepanelikult Rubia õrnalt wärisewaid rindu, nii pea kui ta liigutas jalga. Niisugusel puhkudel ta laskis oma sigari langeda:

— Ésta bién! ütles ta siis, — mis tähendab umbes: „Jätke juba!"

— Mõtlen, — seletas leitnant, — et parim on wallutada laew üle pea-kaela. Onneks on ta ankrus keset jõge ja küllalt kaugel teistest laewadest: kõige wähemalt pool miili.

— Täpsalt tuhat meetrit, — segas Tovar peaaegu nagu kahetsedes wahele. — See on sadama seadus.

— Edasi tuleb — jätkas William, — hoiduda niipalju kui wõimalik kärast, isegi kui sadamapolitsei peaks teotsema kusagil mujal. Seiklusega wõiks teha algust kella üheteistkümne ümber öösi, kuna sel ajal on Maléconil muusikat ja lärmi, samal ajal aga pardal magatakse, kaasa arwatud walwur, kes aga selleks, et teistel poleks wõimalust teda sõimata, istub kindlasti oma köögis.

Järgnes suur hulk taktilisi üksikasju, millised tuli täpsalt järgida, nimelt laewale lähenemise suhtes, siis — mis pidi tegema William, kui laewal tekkis rahutus, ohwitseride kajutite asetuse küsimuses...

— Roméro! — ütles Rubia, korraldades oma pluusi, — keelan teil niiwiisi wahtimast.

— Tean seda wäga hästi, — wastas Tovar apla melanhooliaga, — praegu pole selleks aegki, minu kallis hing!

William oli lakanud kõnelemast. Ta tundis wäga hästi sedalaadi inimesi (ja eriti merimehi), et mõista, milline mees tema ees seisis.

— Palun teilt andestust, ütles ta, wõite arwata, et kuulen teid samahästi nagu näen.

Ja pöördudes järsult Rubia poole, lisas ta:

— Nüüd mul on silmad ja kõrwad ainult teie jaoks!

— Seda me näeme! — naeris naine oma käewõrusid kõlistades.

William waatas ühe otsast teise otsa, silmitsedes Edithit otse warjatud kiiwusega, Tovarit tahtmatu aukartusega, näol teataw rahutus.

— Teil on õigus, leitnant Dupuis! — hüüdis Tovar talle puusale patsutades. — Lepin igapidi, sest omamoodi olen meriröövel wõi gangster, nagu ütleb senora; see kaunis olend tuleb meiega kaasa ja samuti röömustan, kuna saan nüüd uuesti merele!

Kahe sekundi jooksul walitses nende kahe nii wastupidise inimese wahel tihe side, sest nad mõlemad tundsid sel hetkel ühte ja sama kirge, nimelt merekirge. Kuid Williamile see polnud mitte ainult meri, waid samuti laew, tema laew, see rauast ese, tema masina lihastik, tema häire hääl ja tema auru kell tihedas udus.

— Kui palju mehi? — küsis nüüd Tovar, kel nähtawasti oli juba küllalt sellest tundlemisest.

— Tegewmeeskonda?

— Ja... Kuipalju?

— Kolmkümmend üks, mina kaasa arwatud... Kaheksateist all...

— Kel on relwad?

— Peaaegu mitte kellelgi, wälja arwatud muidugi kapten. Tean, et kapteni-abil ja peamehaanikul on rewolwer toas. Kuid te ju teate, kuidas see on, kindlasti nad on relwa ära peitnud, kas kuhugi paberihunniku wõi riiete alla. Neil pole enam mahti seda üles otsida, kui ründame neid ootamatult.

— Kui palju wajame ründamiseks?

— Ma ei tea... Nii kuidas soowite... Peaasi on muidugi, et nad oleksid waprad ja hästi relwastatud.

(Järgneb.)

Reisipilte Rootsist

„Rapsimehed kandideeritwad parlamenki ja natsid könelewad ilma waljuhääldajata. Schweitslastele on Rootsi wäga odaw maa. Ülikõpilased jalgratastel. Maa, kus puudutwad pikanäpumehed

Stokholmi kiirrongiga saabus meid Upsalasse korraga üle 30 inimese — enamik sakslased, kes sõitsid sinna suurema grupina. Waksalis oli meil wastas Upsala ülikõpilasi, kõik preilid.

Rootslane räägib harilikult kaunis wähe wõõrkeeli. Need preilid aga rääkisid korralikult inglise, prantsuse ja saksa keelt ja peale selle üksikud oskasid weel muidki keeli. Üks slawist räägis isegi wäga korralikult wene keelt. Oli käinud seda kunagi Tartus lektor B. Prawdini ja pr. Kibuse juures õppimas. Kursuste kesteski külastasid need rootslased kõiki loenguid ja käisid kaasas ekskursioonidega, olles tõlkideks ning juhtideks. Muidugi oli see ka neile endile heaks wõõrkeelte praktikaks.

Kui jõudsime Upsalasse, siis lasti meid meie reisikohwrid panna kesk waksali hunnikusse. „Me saadame auto järele", ütlesid preilid.

Panimegi nad sinna hunnikusse, kuhu nad läid ilma igasuguse järelewalweta. Ise tulime linna — ülikooli. Ajasime seal asjad korda — registreerisime end ja walisime nimestikkudest kortereid. See wõttis tükk aega.

Kui ükskord asjaga walmis sain, siis läksin korterisse. Wahepeal olid ka kohwrid waksalist ära toodud ja nad seisid ülikooli otsmise sissekäigu juures üsna käidawa tänawa ääres reas — jällegi ilma igasuguse walweta. Sealt wõttis igaüks oma ja läks minema. Polnud kuulda, et keegi oleks jäänud omast ilma.

Üks kursusele tuleja oli kaotanud oma mantli — oli wist unustanud selle rongi ja oli selle üle üsna ärritatud.

Rootslastele oli aga selle ärrituse põhjus täiesti arusaamatu. „Selle saab ju kätte, me teleloneerime", öeldi seesuguse hoolitsewa rahuga, nagu oleks keegi oma mantli unustanud kuhugi hea sõbra juure ja nüüd on mantli saatuse pärast ärewuses.

Ja mantel tuligi tagasi.

See hooletus oma waranduse walwamises kaswab peatselt sisse ka wõõrale. Reisides siin ja seal tekib nagu piinlikkuse tunne lukustada alati oma kohwrit, kuna teised seda peaaegu kunagi ei tee.

Ainult ajaleht ei kuulu seal waranduse hulka. Meil kui wagunis paned platsile ajalehe, siis tähistab see, et plats on kinni. See on sama hea nagu oleksid pannud sinna kübara, mantli või kohwri. Rootsis aga ei leia sa peaaegu kunagi tagasi tulles enam mahajäetud ajalehte. Selle on teener juba ammu kui mahajäetud prahi koristanud.

.. Jalgratturid ülikõpilased

Wäga palju tarwitatakse Rootsis jalgrattaid linnas liiklemiseks. Wäga palju sõidawad jalgratastega ka üliõpilased, mis meie harjumustega hästi ei taha nagu sobida. Meil pole see küllalt peen, kui wormis (just w o r m i s!) tudeng sõidaks linnas jalgrattaga.

Waatasime kord neid jalgratastel liiklewaid üliõpilasi ühe Upsalast läbisõitwa läti õigusteadlasega ja arutasime, et millest see wõiks tulla, et meil Tartus ja Riias tudengid ei tarwita jalgratast. See tegi lihtsa lahenduse: „Balti parun, meie härrasmehe ceskuju, ei sõida jalgrattaga, järelikult ei passi ka meie tudengil jalgrattaga sõita."

Teinekord sattus jutt ühe inglasega tudengeist jalgrattureile. See arwas, et „ega neid siin nii wäga palju polegi. Inglismaal on neid weelgi rohkem. Oxford wahest on üsna paks kohe jalgrattureist üliõpilasist."

„Aga kuidas on Eestis, kas sealsed tudengid ei sõida jalgratastega?"

„Ei, meil ei loeta seda küllalt peeneks ja wiisakaks, kui üliõpilane sõidaks jalgrattaga."

„Peab auto olema," lõpetas inglane minu lause.

Ja ega meil ka tegelikult polegi jalgrataste tarwitamine nii lihtne. Rootsis jalgratas jäetakse tänawale seks määratud kohale ilma walweta maha, aetakse asjad korda ja sõidetakse jälle edasi. Mõnes kohas seisab niiwiisi pargis mitusada jalgratast. Ajalehtede õnnetuste ja kuritöödе lahtris aga ei näe kuski rattawargust.

Meie walweta jäetud jalgratastel on, aga sagedasti see halb komme, et ratas wõtab omaniku nägemata mõne wõõra isiku peale ja sõidab sellega minema.

Snaps-partei

Rootsis on olemas peale teiste erakondade ka natside erakond, mille rootsikeelne nimetus on Nationalsocialistiska Arbetarepartiet (rahwussotsialistlik töölispartei) ehk lühendatult N. S. A. P., mida hääldatakse n s a p.

Lauseis seda lühendit tuleb tarwitada enamasti omastawas käändes, mille moodustab rootsi keeles sõna lõppu liidetaw -s, nii „N.S.A.P.:s möte"—natside kongress (koosolek), „N.S.A.P.:s resa" — natside reis, natside könereis jne.

Et aga asi oleks weelgi lihtsam, huumorihärrastaja Rootsi rahwas on paigutanud könekeeles ümber ka lühendi esimesed häälikud, nii et N.S.A.P:s'ist on saanud S n a p s, mis tähendab wiina. Nsaps möte'st on saanud seega Snaps möte ja Nsaps resa'st Snaps resa, s. o. umbes napsimeeste könekoosolek ja napsitegemisreis.

Teine seletus räägib küll ka seda, et Snaps olewat sama omastawa lõpuga moodustis sõnast Svenska Nationalsocialistiska Arbetarepartiet, s. o. Rootsi rahwussotsialistlik partei. Hiljem olewat siis see Svenska eest ära jäetud, et ei saaks teha neist snapsimehi. Aga mis see enam aitab. Rootslane on sellega harjunud, et kirjakeel ja könekeel üksteisest erinewad. Kirjakeelt pole kohane könelda ega könekeelt kohane kirjutada.

Olgu see snapsi nimi pärit kust tahtes, kuid igatahes tekitab see nimi Rootsis, kus napsi wähe saada, lõbusat meeleolu ja kipub tegema terwet natside wärki napsimeeste naljanumbriks.

Führer köneleb

Kord juhtis meie tähelepanu Upsala päewafündmustele, peale muude ka poliitistele könekoosolekutele, mis toimuwad praegu parlamendi walimise kihutuskoosolekutena.

„Sakslasi wõib-olla huwitab ehk see, et täna õhtul kell 8 köneleb Piiha Eeriku turul Rootsi natside juht, S. O. Lindholm."

„Kes see on, kas mõni kohalik tegelane?"

„Ei, ikka terwe Rootsi Nationalsocialisternas ledare — terwe Rootsi natside führer."

„Kas pannakse üles ka waljuhääldajad," küsib üks saksa preili särasilmil juba suure waimustusega.

„Ei. Meil Rootsis on natse niiwõrd wähe, et führereil ei tarwitse könelda täie häälega. Umberseisewad kuulajad kuulewad wähemast."

Seda juttu räägiti hommikul. Õhtuks unustasin selle koosoleku ära. Ei tulnud meelde teda waatama minna.

Mõned siiski olid käinud ja see oli olnud samasugune, nagu meil mõni päästearmee könekoosolek kuski turuplatsil. Säärsaabastes Führer, hea oraator, seisnud autos püsti ja könelnud oma natsi juttu ehk rahwakeeles öeldud napsijuttu.

Linnupojad peatasid auto

Ükskord hilisõhtul sõitsime bussiga maalt linna. Buss liikus korraliku kiirusega. Korraga keset üsna sirget ja siledat teed juht paneb järsku bussile pidurid peale. Järgmisel silmapilgul märkasime meiegi, milles seisis asi: Põldpüü oma poegadega oli parajasti üle tee minemas. Wana püü küll lendas, pojad aga jooksid mööda maad.

Warsti oli kokkunud püüpoegade kari jõudnud wudinal üle tee ja sõit jätkus endise kiirusega. Meile andis tükk aega arutada kuni igaüks sai omas emakeeles selgeks, mis kenad linnud need olid, sest enamik tundis neid kas ainult kooliraamatute wõi jõõgikaartide järele. Looduses polnud peaaegu keegi neid näinud.

Mida wõõrad Rootsis imestasid

Kuigi Rootsis on näha koeri rohkem kui meil, tundus see inglastele siiski imelikuna, et neid liigub liiga wähe. Inglismaal jooksewat neid kõiksal wabalt ringi. Koeraasjandus, jah isegi ainult kena koera nägemine, tõstab alati inglase tuju.

Rootsiski on peale suitsetajate ja mittesuitsetajate wagunite olemas weel wagunid „för resande med hundar" — r e i s i j a i l e k o e r t e g a, milleks riputatakse wastawate

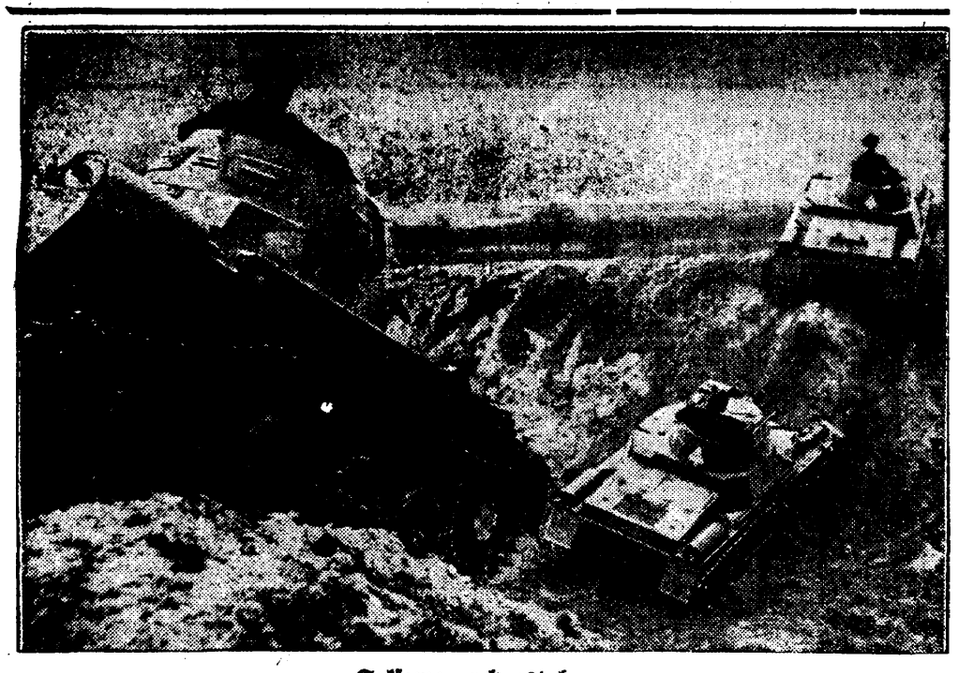

Saksamaa relwastub.

Huwitaw pilt Saksa sõjawäe manöötwritelt. Saksamaa on omale soetanud moodsad tankid, milliste pidamine oli temal waremalt rahulepinguga keelatud.

SOKOLAAD Toffee KAWE

Wäljawõtmata wõite klassiloteriil

Ainult wähemaid wõite jääb wälja wõtmata.

3. klassiloterii läheb edukalt

Lõppenud klassiloterii loosimise wõitude wäljamaksmine algab artwatawasti tulewal nädalal. Nagu waremalt, maksetakse suuremad wõidud wälja keskmüügikohas Tallinnas, kuna wõidud kuni 100 kr. maksab wälja asutis, kelle kaudu on wõidupilet ostetud. Wõitusid on wõimalik wälja wõtta 6 kuu jooksul.

Kuna esimestest loosimistest on juba mööda enam kui 6 kuud, siis on huwitaw, kas nende loosimiste wõitudest on ka paljud wälja wõtmata jäänud tähtpäewa möödumisel. Nagu järelepärimisel keskmüügikohast selgus, jääb tegelikult osa wõitudest wälja wõtmata. Tegemist on aga ainult wähemate wõitudega, kuna suuremaid seni riigi kasuks langenud ei ole. Nähtawasti on wäiksemate wõitude puhul lihtsalt tegemist unustusega, wõi ei ole wäikse summa pärast lihtsalt sellele järele mindud wõi seda wälja nõudma hakatud.

3. klassiloterii piletite müük on olnud seni wäga elaw. Nõudmine piletite järele on endiselt suur, ja nagu meie sellekohasele järelepärimisele dir. T. Käärik seletas, on kindel, et ka seekord kõik 50.000 piletit läbi müüakse. Kuna müügikohtades pileteid on müüdud wäga rohkesti, siis on keskmüügikoht pidanud oma tagawaradest saatma seni wälja juba 200 piletit lisaks kohalikkudele müügikohtadele. Endiste piletite omanikkudele on teatawasti jäetud wõimalus ka uuel loteriil säilitada seniseid numbreid. Müügikohad on kohustatud kinnipandud numbreid alles hoidma kuni 1. oktoobrini s. a. Kui selle aja jooksul pilet ei ole wastu wõetud, siis on müügikohal õigus wabaksjäänud number müüa uuele ostjale.

Superfosfaat

Üks tõesti sündinud kurb, aga õnneliku lõpuga lugu

King on hakanud pigistama teisest kohast. Seni oli „kriis küllusest" — kaubad seisid ladudes, keegi ei ostnud — aga nüüd hakkab kaupadest puudus tulema. Jälle häda!

Kaupmehed räägiwad, et sel aastal polewat saada superfosfaati. Ma ei tea, mida mõtlewad wabrikandid? Wõi on nad hakanud superi asemel püssirohtu jahwatama? Muidugi wälismaal. Meil kodumaal säärasid tööstusi ei ole. Ülgases on küll fosforiidikaewandus, aga seal superit ei walmistata — ei ole meil, waadake, omast käest kanget wääwelhapet. Aga miks ei wõi keemikud selle asemel katsetada mõnda teist ainet, näiteks, puskarit?

Aga heakene küll, kui rahwas sai kuulda, et superist on maailmaturul puudus, siis löödi kõigile nagu naastliga selga, muudkui anna aga superit. Isegi need, kes seda tähtsat produkti kunagi ei tarwitanud, tahtsid nüüd katsetada, kuidas see õige taimekaswu edendab. Sectõttu nõudmine ületas pakkumise ja wastawate kaupluste ette tekkisid päris korralikud maameeste sabad.

Meil Petseris muidugi seda enam — siin on rahwas wäga hakkaja. Siin oleks läinud asi peaaegu lööminguks.

Ühe suurema angrosisti hoowi peal seisis summ põllumehi ja kõik nõudsid superit. Muidugi anti. Öeldi, et wiimane wagun tuli, aga wõtke, kahju ei ole. Ainult koti peale lisati hinda 25 senti juurde ja laenu peale üldse ei müüdud. Misfugune edu!

Ja põllumehed muidugi ostsid. Tassisid kotte wankrisse ja maksid raha. Kõik oli tipp-topp. Aga siis märkasid maamehed, et kotid on sel aastal tsutike tühjemad ja kergemad kui mullu.

„Mis tükk see on?" imestasid põllumehed. „Ega ometi ole rahwast kaaluga tüssama hakatud?

„Ei wõi olla," ütlesid teised, „ega see suhkur i ole! Ja, teiseks, kotid tulewad wabrikust walmiskaalutult. Kesse hakkab siis kottidest säärast asjandust pealt ära puistama?"

„Wanasti olid kottidel isegi plombid külies," ütles keegi.

Hakati waatama, kas on kottidel wabriku plombid küljes. Ei olnud.

Pöörati kaupmehe poole.

„Miks kottidel wabriku märke man ei ole?"

„Mis märke teile waja on?" küsis kaupmees.

„Noh, wanasti, näe, olid!"

„Ah!" ütles kaupmees. „See oli wanasti Wanasti olid sul pükfid pööraga, aga nüüd on nööbid ees... Kust ma wõtan sulle wabrikumärke, kui super laeditakse wabrikus lahtiselt wagunisse.

„Aga kes ta siis kottidesse kaalub?"

„Me ise kaalume."

„Palju siis kott peab kaaluma?"

„Samapaliu nagu ennegi."

„Ennem oli sada kilo."

„Noh, eks ta ole siis nüüdki."

„Aga meie meelest on kotid sel aastal kergemad?"

„Ei wõi olla, kotid on täpsalt sajakilolised."

Aga mehed kaupmehe juttu ei uskunud ja wiskasid ühe koti kaalu peale. Kaal näitas täpsalt 92 kilo nagu apteegis.

„Waadake, siin on kaheksa kilo puudus!"

„Hm!"

„Noh," ütlesid mehed, „kui asi on nii, siis kaalume ka teised kotid ära!" — ja hakkasid kotte wankritelt maha pilduma.

Aga need kotid näitasid jällegi 92 kilo just nagu apteegis. Kaheksa kilo oli puudu.

Tõusis nurin, sülgamine.

„Ei tehta õigust," kuuldus hääli. „Lisagu kaupmees kottidele kaalu juurde!"

Aga kaupmees ütles:

„Ei wõi!"

„Miks ei wõi?"

„Wait olla? Ei wõi!"

Aga meestel läks järsku süda täis ja üks sähwas:

„Ah, wõi ei wõi! Luksusautosid osta ja prowwasid wälismaal sõidutada wõite küll! Kottidel mant wõtta wõite kah, aga juurde lisada ei wõi! Kriuh-ha-tsiuh!"

Nüüd läks ka kaupmeestel elu täis. Läksid ära hoowi pealikt. Üks läks oma korterisse, kaupluse teise korra peale; teine läks ka oma majja, tema maja asub sealsamas kaupluse kõrwal. Lõid uksed kinni, walmis.

Talumeestel oleks waja olnud nüüd ilusti koju sõita, kes tühjalt, kes koormaga, aga kus sa sellega...

Mehed hakkasid kisa tegema. Kõige rohkem läksid marru need, kellel kaup oli ostetud, raha maksetud ja kotid wankris. Need kippusid isegi sellidele naha peale andma. Asi oli superfosfaadiga pudrett.

„Iga koti peale tuleb puudu 8 kilo kallist wäetist," kaebasid mehed, „koorma peale teeb see terwelt kaks ja pool puuda superfosfaati."

„See on tüssamine!" karjusid teised.

„Ja kaupmees põgenes ise ära hoowipealtki.

Tõusis kära.

Üks lätlane wõi wenelane tõusis koorma otsa püsti ja hakkas elaja moodi karjuma.

„Mis sa ometi nii kõwasti röögid?" küsisin mina.

„Wait olla! Ma räägin telefoniga."

„Kuhu?"

„Kaupmehele erakorterisse."

„Ära karju nii hullusti! Sedasi tuleb politsei, sa lased enese kinni wiia."

„Politseid siia just tarwis ongi!"

„Noh, lase siis käia!"

Hullumaja!

„Miks ometi ei tule politsei?" imestas see, kes karjus. „Teine kord aewastad natuke kõwemini, tema kohe kohal; aga täna tee, mis tahad! Ei aita, kas hakata kiwidega aknadesse pilduma."

Waatasid kaupmehed akendest wälja — wälias rewolutsioon. Maamehed teewad manifestatsiooni.

Waatasid kaupmehed teise korra pealt tükk aega seda tsirkust pealt ja tegid siis korralduse, et kaalutagu igale matsile kotid täis.

Ilus. Asi oli korras. Mehed läid sellega rahule ja hakati kaaluma. Nendele aga, kel kaup oli juba wankris, wisati niisama kätte üle hulga kaks kotti ja need siis lagasid ise. Määrisid sel päewal maamehed enese lahuga walgeks ja käisid kõik nagu mõldrid.

Kui palju kaupmeestel kottide täiteks superit mant läks, seda täpsalt ei tea, aga puhaskasu jäi wiiekümne sendi wõrra iga koti peale wähemaks, see on kindel.

Pearu Orawa.

Toimetusele saadetud kirjandus

„Eesti Mets" nr. 9.

150 palwust koolidele. Toimetanud Tartu linna pedagoogilise muuseumi õpetuse toimkond. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus" Tartus, 1936. a. Hind. 3 kr.

150 palwust koolidele on mitme isiku ühise töö tulemus ja ilmub trükis paljude õpetajate korduwa soowi kohaselt. Kooli palwusteraamatu tarwidus on olnud tunduw ammugi. eriti neile õpetajaile, kes ise ei ole õpetaadlased, aga peawad korraldama koolis hommikupalwusi. Püüdes esmajoones rahuldada koolide tänapäewa tarwet, ei taotle käesolew raamat mingit mõtete omapära ega suurt uudsust. Toimkonnal on olnud weid sihiks anda õpetajatele teatud hulk materjali hommikupalwuste koostamiseks, koondatud ühte eestikeelsesse kättesaadawa hinnaga raamatusse. Mainitud otstarbel on raamatusse mahutatud isegi mõned tõlked wõõrkeelsetest palwustekogudest.

R. Antik: Estland in fremden Sprachen. Eine Auswahl fremdsprachigen Schrifttums. Tartu, Akadeemiline Kooperatiiw, 1936. 100 lk. Hind 2 krooni.

Eesti keele wäljaspool kodumaa piire wõõrdlemisi wähese tundmise tõttu on ka eestikeelne kirjandus jäänud meie endi lauale. Seda enam peame juhtima wäljapoole neid wäheseid muukeelseid teoseid ja kirjutisi, mida oleme suutnud wälja anda. Samuti peame esile tõstma teoseid ja kirjutisi, mis wäljaspool meie kohta ilmunud ja mis objektiiwselt ja tõeträuult meie elu käsitlewad.

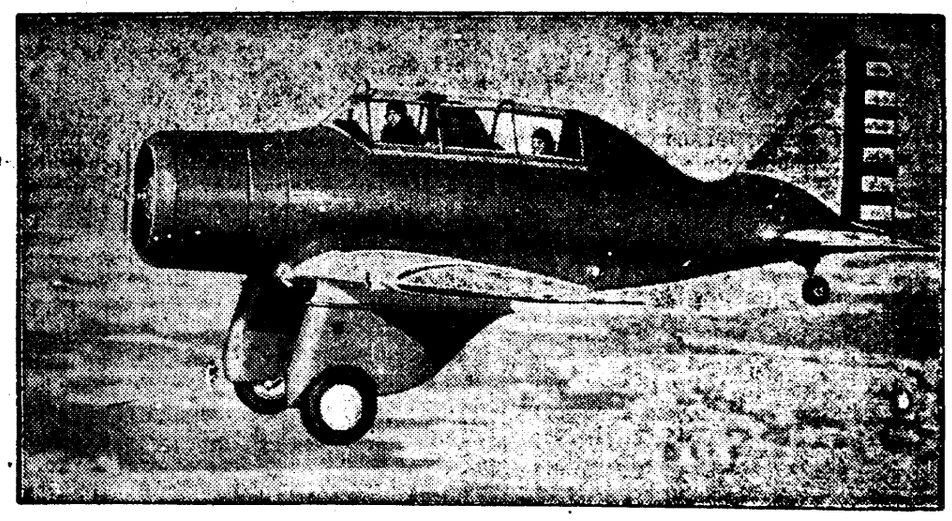

Ameeriklastel eri lennuk õppeotstarweteks.

Randolphfieldil, ameeriklaste kuulsal sõjawäe lennuwäljal, tehakse esimesi katseid uue lennukiga, mis on määratud eriti noorte lendurite wäljaõppeks. Sellel lennukil peatwad õpilased omandama täiuslikud teadmised, enne kui neile kätte usaldat. suured ja tohutu kallid lennukid.

Akadeemilis. kodanikud, noored ja wanemad,

täielise ülewaate oma **Alma materi** sünnist, arengust ning tema muredest ja rõõmudest minevikus kui ka jäädava wäärtusliku mälestise temast saate

K. Laaguse raamatust

EESTI ÜLIKOOL TARTUS

281 lehekülge, hind kõigest **Kr. 2.50.** Saadaval

„Postimehe" raamatukpl.

Suurturg nr. 16 ja teistes suurem. raamatukauplustest

Ülalnimetatud wäljaanne püüab loendada muukeelseid teoseid ja pikemaid kirjutisi ajakirjades Eesti maa ja rahwa kõigi eluawalduste üle, tuues niihästi kodumaal kui ka wäljaspool ilmunud muukeelset kirjandust, seda ülewaatlikult liigitades ja awalikkusesse juhtides. Kokku on loendatud üle 1000 teose ja kirjutist 1461 numbri all, esitatud liigitatult ainete ja üksikküsimuste järgi. Lisaks on antud weel autorite ja anonüümteoste register.

Kuigi teos on mõeldud eeskätt wälismaa jaoks ja seetõttu warustatudki muukeelse tiitli, eessõnaga ja märkustega, on ta samuti meile endilegi wajalikuks teoseks, näidates, mis meie üle wäljaspool ilmunud ja mida ise oleme teinud ja mis weel tulewikus teha tuleb.

„Postimehe" lugejad

on alati kõige uuematest sündmustest informeeritud

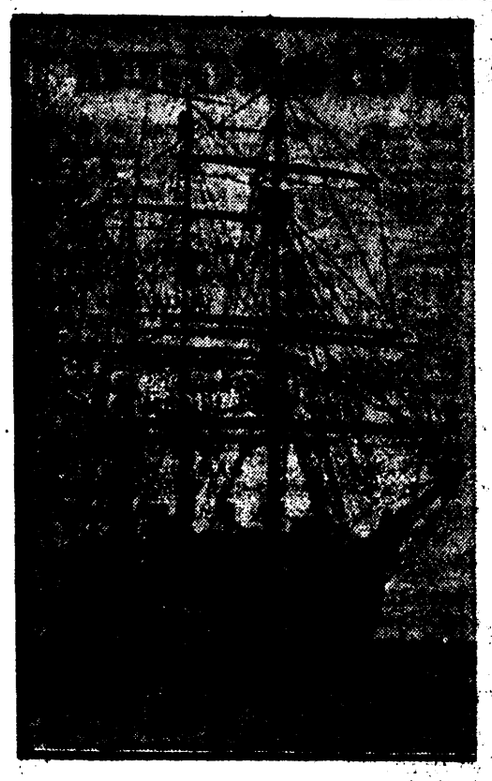

Hukkunud uurijate-laew.

Prantsuse uurimislaew „Pourquoi pas?", mis hukkus neil päevil Islandi rannal, 36 mehega pardal. Hukkus ka ekspeditsiooni juht dr. Charcot. Ainult üks mees pääses.

Poola peaminister haige

Poola peaminister Skladkowski sai teatavasti põhjusil mõneks ajaks puhkust.

Eesti sisukam päevaleht

Postimees

(asut. 1857. a.)

on ja jääb tõsiseks sõbraks igale eestlasele

Tellige, lugege, levitage POSTIMEEST!

Jäneda algab piiritusemeistrite lühikursus

20. oktoobril algab Jäneda põllutööteaduskooli juures uus lühijaline piiritusemeistrite kursus. Kursus kestab 10 päeva ja kursustele võetakse ainult neid, kes on juba Eestis piiritusemeistritena teotsenud, kuid puuduvad meistripaberid. Kursuse lõpetajaile antakse peale wastawate katsete saamiset välja kutsetunnistused.

Seal, kus peetakse järgmised olümpiamängud

Tokio, maailma omapärasem ja rahwuswahelisem metropol. Mida kuulewad ja näewad tulewased olümpialased Jaapani pealinnas

Jaapani saarekoore keskuses asetseb Tokio, linn, kus peetakse järgmised olümpiamängud. Kolmekümne aasta eest, pärast suurt maawärisemist, oli see peaaegu wiis-miljoni-elaniku-linn ainult suitsev tuleriit. Praegu kihutab seal ekspress läbi äri- ja lõbustuslinnaosa uuesti loodud kiwisüdame. Ei sõideta läbi majaseinte, nagu see kombeks teistel mandririikidel. Wäikesest puumajade rägastikust kasvab taeva poole hiigelsuuri kiwipilwelõhkujaid. Kümnekordsed laubamajad ja suured walitsushooned seisawad imposantsetena selles awaras mängurunnis. Nende aknaist wälja waadates ei nähta maju, waid ainult taewast. Siin on linnasüdame ümber ühislinnad töölistele, üksiklinnad perekondadele. Suur-Tokios on ülekaalus wäikesed üksikperekonnamajad. Üürikasarmute puudumine eristab Jaapani pealinna teistest suurlinnadest.

Ainult harwa näeb Tokios Lääne-Euroopat meenutawaid suurlinnahiitusi.

Ja perekonnad ei lase endid suruda kiwikasarmusse. Nad ripuwad oma wäikese jaapani maja küljes, mis sobib nii hästi moodsasse suurlinnaellu.

Mõne sammu kauguselt jaamast algab äricentrum. Autod, autobused, tänawraudteed, jalg- ja mootorrattad liikisewad üle peegelsileda asfaldi.

Jaamahoone ise on punane telliskiwidest ehitis Saksa 19. sajandi jaamade stiilis. Otse tema wastu asetseb suur ja moodne majadeblokk, lamedakatusline, ehitatult hall. Temas töötab kümnetuhat inimest. Bürookasarmut nimetatakse nagu linnaosa ennastki: Marunutshi. Wasemal asetseb peapostikontor walge klaas- ja betoonfassaadiga. Ta mõjub lihtsalt, moodsalt ja kaunilt. Marunutshist paremal on riba uusi, kõrgeid maju, nagu Los Angeles'i omad.

Kaugel silmapiiril aga tõusewad taewa poole keskaegsed Jaapani keisripalee kindlustornikesed.

Tokiol on osake Berliinist, osake Los Angelesist, osake Buenos-Airesist, osake Idamaast.

Jaapani pealinn ühendab endas kõigi moodsate suurlinnade wooruseid, kuna ta on neist kõige noorem.

Waewu seitsme aasta jooksul tõusis ta 1923. a. maawäringu woremeist. Seitsme aasta jooksul anti talle uue Jaapani pale.

Nara kujutab Jaapani eilset, Kioto tänast ja Tokio homset suursinna. Selle linna nägu on nagu mask. Juba mõni päew Tokios wiibides wõib mõnata, et linn on moodsam kui tema elanikud. Tokio on ehitatud niiöelda wäikese bluffiga: ta on teekinud rahwuslikku iseteadrusse jootwastuseks. Ja linn ehitati säärane, nagu teda taheti meelsasti näha. Tokio elanike enamikul puudub seesamine side oma liiga kiiresti kerkinud pealinnaga. Nad lootawad talle kuidagi järele.

Tööl europlane, kodu aasialane, elab jaapanlane suurlinna topeltelu. Europlase tänawariietuses tõuseb jaapanlane warahomm. oma bambuse-, puu-, riisi-, krüsantseemide-riigist trammi, autobusse wõi eraautosse, mis wiib teda bürooruumi, panka wõi masinawabrikusse. Ta einetab europalikult ja mõtleb siis kogu päeva rahwuswaheliselt.

Õhtul koju saabudes wahetab ta oma europlase ülikonna kimono wastu. Nüüd on tema toiduks toorkala, riis, krüsantseemisalat. Ja nüüd ta mõtleb jaapanlikult. Tema mööblitu korter on närwisanatoorium, ehitatud nii, et ta otse hiilgab rahust. Wiirkwarewärwid puuduwad.

Selles rahu hõnguwas ümbruses süweneb jaapani kaupmees õlgmatil istudes Konfuutsiuse, Menzjuse ja Buddha lugemisse. Sest neilt meestelt näib elutarkust otsiwat iga haritud jaapanlane. On kaupmees jõukas, siis on tal oma maja teises osas europa ruumid. See on wäike kiwiwilla omaette.

Siin ta loeb mugawas nahktugitoolis istudes Fugger' wõi Henry Fordi õpetusi.

Loomulikult elab

tolle kaupmehe moodne poeg weelgi moodsamat laksilelu.

Oma wanemate maja läwel lakkab ta olemast moodne. Ta kummardab sügawasti oma isa, jaapani perekonnamaja piiramatu walitseja ees.

Tabaima — tulin praegu, ütleb poeg.

Otairi, — tulid praegu, wastab isa sama lühidalt.

Ja tund warem toosama poeg, kes longib nüüd koduselt tube mööda, laiad flanellpüksid jalas, hulkus europlase riietuses ginzal ja piilus iga noore tütarlapse poole, mida õrleti ei tohi teha ükski tõsine jaapani mees.

Ginza, Tokio Broadway, on tsiwilisatsioonide promenaad. Wäikeste puumajade kõrwal asetsewad ameerika stiili laubamajad. Hõbekarwalisels wärwitud laarlampide kõrwal nukrutsewad sirged leinapajud. Kunstlikud õiswanikud kaunistawad kahwelkiwist allmaa-raudteid. Suure kõisõhupallid weawad hiigelsuuri reklaamsilte läbi pilwede ja päikesepaiste. Fantastilised Jaapani tähed õhus kuulutawad teatrietenduste ja kontsertide algust. Ajalehepaleede kohal teewad kirjatuwide partwed lennuharjutusi. Nemad on wältimatud spordi- ja pardaajakirjanikud. Maawärinate puhul samuti, kui telegraafipostid rikutud, tuwid on täpsamad sõnumite edastajad.

Wõõrast üllatab mõõgakõlina puudumine. Siin

saabutakse maailma moodsaima sõjawäe maale,

otsitakse militarismi tänawalt ega leita teda. Ainult harwa näeb, kuidas mõni raske sõjawäetank pragiseb läbi tänawa. Ketid ragisewad, kuid keegi ei näi neid märkawat. J nimesed ei hõiska mõne wäeosa mööda marssides, nagu see mõnel Euroopa militaristlikul maal tawaliseks kombeks. Sõdurlus on siin selleks liiga püha.

Ginzal pole ruttu ega palawlikku tempot. Kogu liikumises äratab täheletapanu ainult tema kergus. Kusagil ei näe tusaseid, murelikke nägusid. Kõikjal ainult iseteadwad, julged ja rahulikud inimesed.

Wõimalik, et ka Jaapani ajalehel on selles oma osa. Hommikuleht, mida iga jaapanlane loeb juba einelauas, toob alati teateid, mis teda rõõmustawad. Igapäew loetakse lehest uutest saawutustest, uutest edusammudest, ja nimelt praktilistest wõitudest ja praktiliste edusammudest.

Rusutisest ajalehed kunagi ei kõnele.

Ei kaeba ega hädalda, kui neil on ekspordikaotusi. Jaapani wäljawedu pole olnud weel kunagi nii suur nagu wiimaseil aastail. Loeb jaapanlane ajalehe weerult, et ta kaotab mõne majandusturu, teatab sama leht juba järgmisel weerul uue wõitmisest. Sulguwad tema siidile Lõuna-Ameerika turud, teatab talle järgmine ajaleht, et Abessiinia sõja läbi Itaalia turud Kaug-Idas wõiwad langeda Jaapani kätte. Jaapani kaubandusagendid saadawad wälismaale wõidubülletääne. Tseilon soowib tekstiile, Palestiina kemikaaliaid...

Ginzal ripuwad samuti pildiagentuuride waatekastid. Wide, Keystone, Associated Press saadawad siia kõigist maailmakaarist üleswõtteid Jaapani kunstnikest, sportlastest, teadlastest wõõrsil. Sportlik wõit ei tähenda jaapanlasele rahwuslikku wõitu. See on idu wõit. Pisemagi rekordi üle rõõmustab kodu kogu rahwas.

Need

igapäewased julgustused, kogu atmosfäär ühe ou ümber tõendawad jaapanlaste kollektiiwset õnne.

Tänawapubliku kirju riietus sõtab maskipeo mulje. Näiteks tuleb kaks noort tütarlast, üks konserwatiiwne, teine moodne. Esimene pealaest jalakannani kirjusse siidkimonosse mähkunud. Lai brokaatwöö rõhutab puusade ja rindade piirjooni. Iga sammuga kolksatawad puukingad wastu kiwitänawat. Nägu on pikk, kitsas, lumiwalgeks puuderdatud. Punaseks wärwitud alumise huule kohal kummub walgeks puuderdatud ülahuul. Ja mustsiidine hiilgaw juuksekompositsioon lasub raske parukana kolm korda wähemal näol.

Ta sõbratar on talle otse wastand — läbi ja läbi american girl. Ta kannab Crawfordi-soengut, härralõikega kaamelikarwust mantlit, sinitäpilist kaelasidet toorsiidise pluusiga ja sportkingi. Käekotikeseks lamedaks litsutud nuku pea. See tüüp on Ginzal igapäewne nähe, kurikuulsa „moga" tüüp. (See on jaapani sõna, mis tähendab moodne tütarlaps.)

Peale promeneeriwate üliõpilaste nende mustades wormirõiwais, kõrgemate tütarlastekoolide kaswandike tumesiniseis üldriietuses kuuluwad Ginzale loomulikult töölised. Wanemaid naisi, uue Jaapani konserwatiiwsete elementi, näeb ainult kimonodes. Ligikaudu 80 prots. meestest kannab europlase rõiwaid, igatahes ilma igasugu shikita. Warjunditunne wõõra moe jaoks puudub weel täielikult. Oma tumesiniseis kimonodes mõjuwad nad palju efektsemalt. Kuna jaapani kübar üldse puudub, kantakse ka kimonoga õlg- wõi wilkübarat. Jaapani dzhentlmen ei püüa olla eriti elegantne.

Tal pole tähtis, et ta meeldiks naisele,

naine peab meeldima temale.

Mõnikord ilmub keset suurimat liikumist pruunikspõlenud olümpiajooksja. Peaaegu alastit mees ei lase end liiklemissignaalest häirida, waid jookseb, riisikott seljas, üle igasugu tõkkeist. Politsei piigistab silma kinni: sport on siin tähtis tõuküsimus.

Äride enamikku ehiwad inglise firmasildid, kuna kohwikuil ja restoranel on rahwuswahelised nimed: Olympic, Mon ami, Colombin, Welcome Bar, Kaffeestube Rhein...

Wiimases maitsekalt sisustatud kohwikus aga ei kuule kunagi saksa keelt...

Äridest leiab kõik.

Waewu on wõimalik, et kusagilt teisest maailmalinnast wõiks midagi osta rahwuswahelisemalt ja odawamalt.

Teatawad kaubaliigid on Tokios samad, mis New Yorgis, Londonis, Pariisis ja Berliinis. Selle asemel et palju sisse wedada, kopeeritakse jaapani tõhnaõlipudel wiimase wõimaluseni Pariisi omast, jaapani täitesulepea ameerika omast ja kõik nimelt nii täpselt ja nii üllatawalt sarnaselt, et koopiat keegi ei suuda algupärandist eraldada.

Päikeseloojangul ujub Ginza neoniwalguses. Hiilgawad torud ümbritsewad terweid majakülgi. Elegantse New Grandi restorani katusel, kus noored tütarlapsed walgeis püdlamapükstes serweerim. musta kohwi, kiirteheitjad jagawad taewa mustiks ja walgeiks wäljuks.

Iga jaapani büroo ja elumaja ees seisab wihmaga weekann. Nagu lohed looklewad temast kummiwoolikud. Lohepea asemele aga lõpeb iga niisugune woolik juurharjaga. Enne majja astumist pestakse siis harjal, mida mööda woolab pidewalt wesi, jalad korralikult puhtaks.

Moodsais Mandzhukuo linnades on niisugused wihmawesiaapaharjad samuti awalikel platsidel.

Ükski jaapani kahur ei saa demonstreerida mõjukamalt: Tähelepanu, siin on Jaapan! kui need Tokiost importeeritud maailma puhtaima rahwa kultuurirekwisiidid.

Kümblus on jaapanlasele suurim nauding. Kui tähtis ta neile on, tõendab üks Tokio ajalehe teade hirmsast näljahädast Põhja-Jaapanis. Ajaleht kaebab, põud olewat nii talumatu, et mõned talupojaperekonnad pole wõinud kümmelda juba kaks wõi kolm päewa.

Kümblejad elustawad õhtuti Tokio kõrwaltänawa. Rutatakse suplema ja tullakse suplemast. Tokio kolmes tuhandes awalikus saunas istub mees mehe kõrwal kõrwuni keewas wees. Jaapanlane loobuks meelsasti lõunasöögist, kui tal tuleks walida selle ja igaõhtuse kümbluse wahel, mis maksab talle ainult 5 jeni.

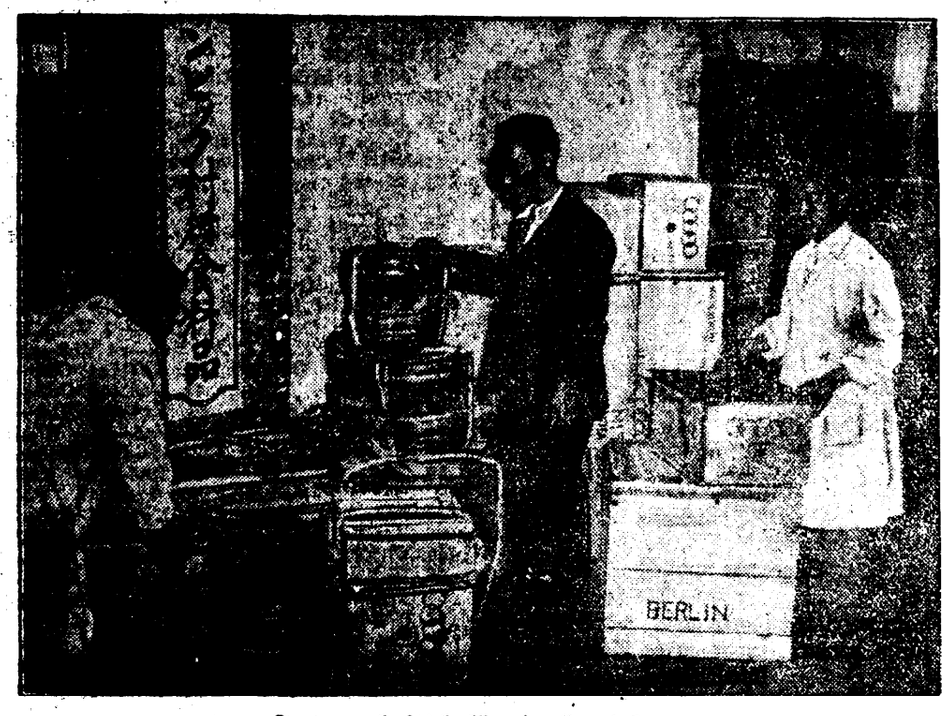

Jaapan eelmistel olümpiamängudel.

Berliini olümpiamängude ajal warustas Jaapan oma sportlasi suurejooneliselt kodumaalt saadetud toiduainetega. Pildil — wastawate pakkide wäljasaatmine Jaapanist.

Uusi autoteesildu Saksas.

Üks uusi autoteesildu Saksamaal. Sild wiib üle Werra oru ja on 70 m kõrgune

Kindral Nogues nimetati Prantsuse kindralresidendiks Marokkos

Seoses Hispaania rahutustega ollakse Prantsusmaal mures Marokko saatuse pärast. Peamiselt awaldub see mure mitmesuguste kõrgemate sõjawäelaste ja ametnike ümbernimetuses Prantsuse Marokkos. Nii nimetati neil päewil senine Alzheeria wägede ülemjuhataja kindral Nogues kindralresidendiks Marokkos.

Edward 8. Shotimaal

Londonist, 19. sept. (Reuter.) Rong eriline salongwaguniga, milles Edward 8. öösl wastu laupäewa sõitis Londonist Shotimaale, saabus laupäewa hommikul kl. 8.30 Ballateri jaama. Aukompaniina oli riwistatud Gordon Highlanderi rügemendi 1. pataljon. Suur rahwahulk terwitas Majesteeti ja Yorki hertsogit, kui mõlemad koos sõitsid Balmorali lossi. Kui rong peatus Aberdeenis, suured rahwahulgad, kokku tulnud lootuses näha oma silmaga kuningat, awaldasid waimustatud kiitust, kui Tema Majesteet ühes wennaga ilmus jaamaesisele shoti riietuses ja wastas terwitustele.

„Veronika" p[illegible]mõliseev on ületamatu!

Linasaak Wõru- ja Petserimaal keskmine

Wõru- ja Petserimaal kujuneb käesolewa aastane lina- ja linaseemne saak keskmiseks ja üldiselt paremaks kui möödunud aastal. Kohati aga õõwardairad linad saada laigulised, mis on tingitud sellest, et kest kõige hoogsamat lina kaswamisaega läks sealt üle tugew torm ühes wihmawalinguga, mis maatas lina ja tekitas linades juba kaswamisajal mädandikku. Samuti järgnenud põudsete ilmde tõttu jäi linaleo kohtades wesi wäikeseks ja ei wõimaldanud ühtlast linamist. Nii näitawadki niisugused esimesed uudised linalecsikud, et nad kõige paremat ei tõota — kohati on laigulised ja on seas mädanenud kiude, mis kahtlemata awaldawad mõju linahinnale.

Seemnesaak ja seemne wäärtus sellewastu on aga tänawu üsna hea.

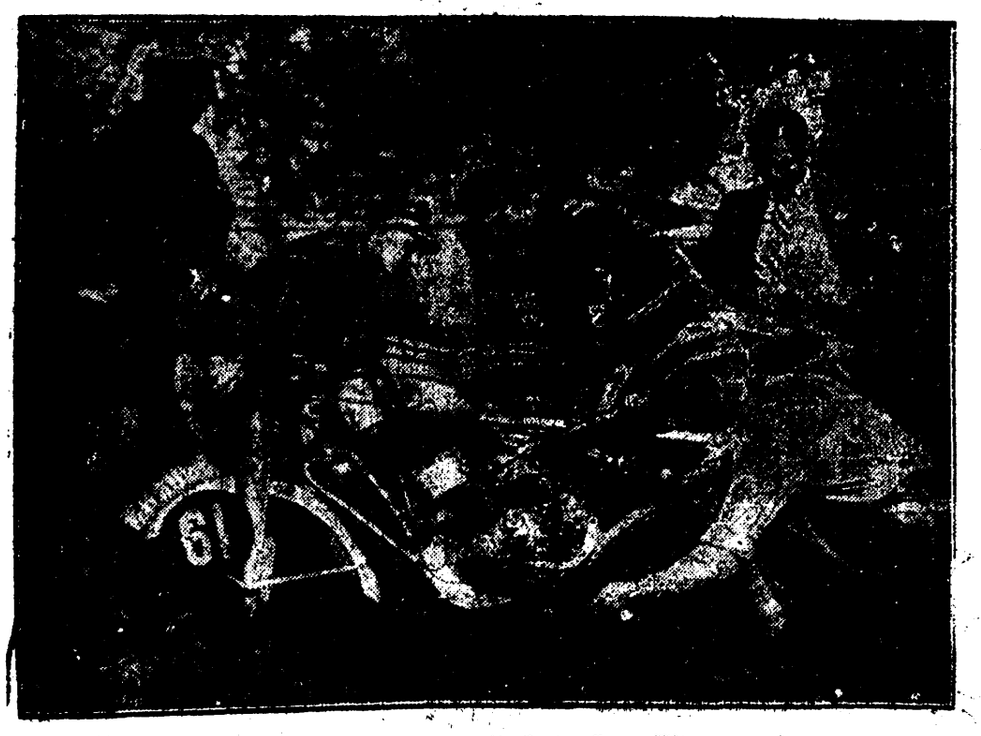

Algas mootorrattarite kuue päewa sõit

Freudenstadtis algas neljapäewal rahwuswaheline mootorrattarite kuuepäewa-sõit, mis nõuab suurt wastupidawust nii sõitjalt kui masinalt. Pildil hollandlane van Dinter seab korda oma DKW-d.

See kõigi rahwaklasside endastmõistetaw kooskümblemine on jaapanlastel omandanud suurima tähtsuse. Klassiwahed kaowad. Saunas ikka ja uuesti koos istudes kaswatakse solidaritseditunnet.

Saunade traditsioon on juba 2000-aastane. Wanadel jaapanlastel oli õine kümblus üks tähtsamaid seltskondliku kooswiibimise kombeid.

Waremail ajul andis jaapani aristokraatia oma puhtusega lihtrahwale rikkalikku eeskuju. Nii mõnigi keiser walitses nii öelda otse kuumawee allikast. Aadlikud ja waimulikud ehitasid oma kruntidele wacseile ja teekäijatele awalikke saunu.

Jaapanlased ei tunne armastust sel kujul nagu see meie päewi noorsool moodne.

Jaapani keeles pole isegi olemas sõnu „Armastan sind". „Seda me ainult tunneme," ütlewad jaapanlased, kui nad armastawad. Kirg ja iha on wiimased, mida jaapani mehed endist awaldawad. Meie Jaapani mehed, wõime magada kolm ööd kauneima geisha majas, ilma et midagi juhtuks. Kindlasti me armastame naisi, kuid me ei meeldi neile oma füüsilise mehisusega, waid oma tunnete walitsemisega. Ainult säärasteid mehi armastawad meie naised."

Mood.

Pariisi moenäitusilt

Uusi wärwi- ja materjalikombinatsioone sügiseks

Kaelast kannani nöökitud ja kõrgete kraedega, peaaegu nunnalikult riietunud naised mõõdubwad monäitusest külastajate silme eest. Lahtine ölapael wõi öiswanik on sageli ainus side sügawa seljadekoltee ja kõrge esiotsa wahel. Must pitsi tülliga, kuldlamee sinise sameti all, roheline pirlisseelik läbusa punase plussiga, tikitud lilled musta, lakitud siidkleidi kaelawäljalõike ümber, weinpunane komplee (mantel, kleit ja kübar — kõik ühte wärwi), mida nimetatakse „Matin du Bois'ks", must,

wäga mehiselt mõjuw ja siiski üsna koketne fruk-kostüüm,

kleidimeloodiaid hallis ja roosas, wöö sissetõõtatud kiwidega ja müntidega, helkiwad pagunid, roheline samet, sametseosed, örnad tülliliigid ja kore tweed — see kõik kahiseb ja helgib ja õitseb imestawa moepubliku silme ees.

Erilist tähelepanu äratab walgest marmoritaolisest lameest walmistatud õhtukleit hõbeäärestisega ja punase, rikkalikult tikitud jaapani jakitsega. Must willane pitskleit, — uus materjal sügiseks ja talweks, — hõljub mööda peaaegu wiirastuslikult. Mitmes. üht ja sama wärwi riideliikide koostised on haruldaselt efektised. Näiteks must taftkaunistis mustal sametjakil ja mustad aplitseeritud will-lilled läikiwal raskel siidil.

Üks moeateljeesid lubab endale eriti julgeid wärwikontraste: oraanzhtooni willase kostüümjaki alt paistab heleroheline pluus:

pitskleit koosneb waheldumisi punaseist ja lilladest pitswolangidest.

Ühte walget lameekleiti kaunistab särawöö rohelisest ja kollasest, kuna tumerohelist, materjalilt suurepärast willast kostüümi kaunistab ainult lihtne, kuid wäga elegantne kuldpannal. Punane ja lilla tüll on ömmeldud nii tihedasti teineteisele, et nende koostis jätab täiesti omapärase riide mulje. Riide wärwgi on selle tõttu huwitaw ja uudne, et talle waewu oskaks leida nime. Kuldkamee warrukad on tikitud mitmesuguste willaste lõngadega, pruunroheline riie rohelistega mitmesuguses wärwundis. Musta kostüümi juurde kuulub kollane rikkalikult tikitud kasak, põikijoonelisel (sinine ja oranzh) kleidil on suurepärane käreoraanzh jakk. Kirjud triikud wehmerijakid, walged, wärwilised ja rikitud taftjakid, kuldbordid, satin glacé ja lameé imprimé läiendawad seda lõpmatut, igawesti wahelduwat wärwide sümfooniat.

Üks teine moemaja näitab tumelillat, lahtise seljaga kakkleiti, mis kannab nime „Adriatique", siis helesinist tüllkleiti kollase lillkimbuga (ehtne „Valse de Vienne"), „Tsareewitsh", tumelillast sametist tikitud kasakaga, ja „Taras Bulba" — rohelisega tikitud jakk rohelisega sametkleidi juurde. — Kõik need maalitud lilled, nöökibid ja leheornamendid annawad tänawusele moele midagi uut ja omapärast.

Wäga huwitawalt on esindatud niisugused wärwitoonid nagu tuwihall, siis uus bordoopunane kui ka mitmesugused tsiklaamiwärwid.

Berliini mood

näih eelistawat pastelltoone. Peab ütlema, et need toonid naistele, eriti naiselikele naistele äärmiselt hästi sobiwad. Pärastlõunaks demonstreeriwad „moeateljeed kleite, milliseid torkawad silma brokaadist wõi cloqué-cirést taljeõjad. Wäga lugupeetud näib olewat must kleit, mille lõige loomulikult on walitud wiimase wõimaluseni peen ja tagasihoidlik. Ka kasak pärastlõuna riietusena püüib weel ikka endiselt aukohal. Ainult tehakse ta nüüd lühem, nagu kleit üldse on muutunud lühemaks, kuid peetakse mõõdu — ainult wäga pisut lühemaks!

Sügismoe uudiseid

Lahtise seljaga sportmantel, ookrikarwa kostüüm pruuni kübaraga ja käekotikesega ja kalewmantel.

Tähtis koolidele!

Uus trükk

Kehaarenemise lehti jõudis müügile.

„Postimehe" raamatukaupl.

Tartu kroonika

Ühel udusel hommikul tööle minnes kohtan Riiütli tänawa nurgal üht majaomanikku ja töösturit, kes tuleb täissammul postkontorist oma korrespondentsi toomast.

„Kuulge, pidage wähe," sõnab ta mulle juba mõne sammu kauguselt.

Jään ootama, mis uudist majaomanikust töösturi mulle warasel hommikutunnil pajatab.

„Kaege, noorhärra, teie olete lehe juures ametis ja kirjutate seal kõiksugusid asju. Aga ühe asja olete jätnud kahe silma wahele."

„Missuguse asja?"

„Kaege, tuu om raadiowärk," seletab töösturi oma portfelli käeotsas edasi-tagasi õõtsutades.

„Mis sellega siis on?"

„Kas te pole tähele pannud, et mede raadiokawa kokkusäädjad ei tunne põrmugi inemise psiholoogiat."

„Kuidas nii?"

„Kaege," jatub töösturi hoogu, „mere inemise ju kõik teewad kõwasti tööd, olgu ta töösturi wõi tööline. Ütleb'risi on kõik sakes. Sedawiisi rühmad nädala läbi. Lauba õhtu wõtad weel arweid kokku ja mässad niisama. Pühaba, siis tahad puhata ja meelt lahutada. Arge arwake, et ainult tahad meelt lahutada, koguni piad, muidu jääd psiholoogiliselt tuimaks. Pummeldad söpradega natuke, wõtad mõned napsikesed ja kallis pühaba ongi läbi. Esmaba pead jälle olema kõwasti ametis kui üits raudnagel sainas. Ega ei saa tollest tühjagi hoolida, et om kaater. Noh, tuleb õhtu, oled wäsinud ja hälb on. Tahad natuke meelt lahutada, käänad raadio lahti, et midagi ilusat kuulda, mis sind psiholoogiliselt kosutaks, aga muud ei ole kui igawesed sinfooniad ja köned. Ei ühtki walssi wõi polkat. Süda läheb kohe täis. Kui need sinfooniad piawad tõmmata raadios olema, siis olgu üksköik mis päewal, aga mitte esmaba, pühaba ega lauba. Te kirjutage sellest, et raadiosaatjad piawad rohkem õppima tundma inemiste psiholoogiat."

Olen siin meie jutuajamise edasi annud ning loodan, et midagi muud pole siia tarwis juure lisada ning wõib päewakorras edasi minna.

*

Kõrtsipidajate ringkonnast kuuldub hääli, et sakusmentidele pidawat hinda juure lisama, muidu ei tulewat „omaga wälja", sest toiduainete hinnad olewat palju tõusnud. Ilus põhjendus muidu, aga oleks huwitaw teada, kas siis kõrtsides sakusmente poolmuidu müüdi, kui paari-kolme aasta eest turul toiduaineid sai osta n. n. wõileiwa hinna eest ja kui eelmisel aastal trahterimaksu uue ümberkorralduse järele trahterimaks wähenes. Nagu mälestused neist aegadest kõnelewad, olid tol ajal hinnad kõrtsides enam-wähem samad, mis nad waremini olnud ja täninigi on. Nii siis, kui on „standarthinnad odawal ajal, olgu siis nüüd ka, mil toiduained hinnas tõusnud. Et nüüd peaks kahjuga töötama, on natuke raske uskuda, sest wõrreldes muu elu-oluga, on meie restoranide hinnad olnud alati kõrged, nii et praegune toiduainete hindade tõus weel kangeltki ei jõua timgida sellele tasemele.

*

Ülikoolis algas õppetöö ja teadusehimulised noored on nobedasti askeldamas wana alma materi seinte wahel. Esimene nädal on ikka kibe, sest tuleb tahes-tahtmata pühenduda peaaegu puhtal kujul ülikoolile, sest tarwis on käia dekanaadis loengutele sissekirjutamas, muretseda õppekawu, otsida üles auditooriume, külastada esimesi loenguid, et näha, millised need härrad professorid on, kellega kord tuleb eksamil weidike juttu puhuda. Õhtuti on jälle huwitaw külastada üliõpilasorganisatsioone, et waadata, kuhu püüda kanda kinnitada wõi kas üldse kinnitada.

Nii siis, esimene nädal on kõige huwitaw ja selle pärast tuleb end tõsisselt ülikoolitööle pühendada. Teisel nädalal wõib juba enesele rohkem lubada „akadeemilist wabadust", kuid kolmandal nädalal, siis wõib juba laulda „Priius, kallis anne".

*

Sügise kaasas on weel kaks huwitawat nähet, need on tantsukursused ja loteriid. Wiimaste hooaja juhatawad sisse seekord Pauluse kogudus ja Tartu Eesti Põllumeeste Selts, kes loosiwad täna oma suured loteriid.

Nendele järgneb loteriisid muidugi wana kombe kohaselt must tuhat — üks wõituderohkem kui teine.

Salongtantsumeistrid on tänawu weidi tagasihoidlikumad, seda enam näitawad aga teotsemistungi plastika- ja balletiõpetajad. Neid on siginenud wiimasel ajal nii palju, et warsti pole enam Tartus maja, kus ei asuks mõni tantsustuudio. Näib, et on wõtmas maad uus moewool. Omal ajal pidid igas perekonnas olema pojad-tütred wähemalt keskkooli haridusega. Nüüd näib sellele nõudele weel lisanduwat tantsustuudio haridus. Ega pole midagi imestada, kui edaspidi majateenija peale lõunalaua katmist cinestawatele härrastele teeb weidi kabareed, esitades „Surewat luike", „Haldjaid", „Leeki" wõi muud... Jällegi ala, millega wõime Lääne-Euroopale julgesti filmi ette anda.

Male

Etüüd nr. 35

T. B. GORGIJEV.

2. austus Leningradis 1936.

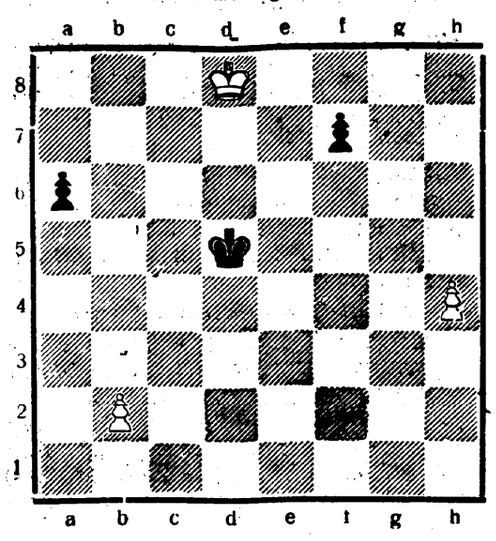

Valged: Kd8, E: b2, h4 (3).
Mustad: Kd5, E: a6, f7 (3).
Valge algab ja võidab.

ETÜÜD NR. 33. LAHENDUS.

Seis: valged — Kh3, E: e2, h4 (3). Mustad — Kd5, Eh5 (2).

Valge võidab.

1. Kh3—g3! Kd5—e4 2. Kg3—g2!

Mitte 2. Kf2, sest siis Kf4 ja pärast Kg4 annab viigi.

2. .... Ke4—e3

Kui 2. ....., Kf4, siis võidab 3. Kf2.

3. Kg2—f1 Ke3—e4! 4. Kf1—e1 Ke4—e3
5. Ke1—d1 Ke3—f4 6. Kd1—d2 Kf4—e4
7. e2—e3 Ke4—f3 8. Kd2—d3 Kf3—g3
9. Kd3—e4! Kg3—g4 10. Ke4—e5! Kg4×h4
11. Ke5—f4 Kh4—h3 12. e3—e4 Kh3—g2
13. e4—e5

Mitte 13. Kg5, sest järgneb Kg3! viik.

13. .... h5—h4 14. e5—e6 h4—h3
15. e6—e7 h3—h2 16. e7—e8L h2—h1L
17. Le8—e2+ ja matt nelja käiguga.

PARTII NR. 64. — Hispaania avang.

Mängitud Müncheni rahvusvahelise maleolümpiaadi 10. voorus 23. augustil 1936. a.

V. Mikenas (Leedu). P. Keres (Eesti).

1. e2—e4 e7—e5 2. Rg1—f3 Rb8—c6
3. Of1—b5 a7—a5 4. Ob5—a4 Rg8—f6
5. 0—0 d7—d6 6. Oa4×c6 b7×c6
7. d2—d4 Rf6×e4 8. Vf1—e1 f7—f5
9. d4:e5 d6—d5 10. c2—c3 c6—c5
11. Rf3—d2 Oc8—e6

Musta mäng on hästi arenenud, ta omab kaksikodad, kuid valgel on raskusi vigurite mängutoomisega.

12. f2—f3 Re4—g5 13. Rd2—b3 Oe6—g8

Et tarbe korral ratsut e6-le viia.

14. Ld1—c2 g7—g6 15. Lc2—f2 Rg5—e6
16. Oc1—e3 c5—c4 17. Rb3—c5 f5—f4!
18. Oe3—d4

Ainuke käik, 18. R:e6 toob vigurikaotuse.

18. ..... Ld8—e7 19. Rc5×e6 Og8:e6
20. Lf2—d2 c7—c5 21. Od4—f2 g6—g5

Valge mäng on kinnine, nende juht on sunnitud otsima lahtist jätku.

22. b2—b3 c4:b3 23. a2:b3 Ld7—b7
24. Va1—a5 Lb7:b3 25. Of2:c5 Ke8—f7
26. Oc5—d4 Of8—e7 27. Ld2—d3 Lb3—c4
28. Ld3×c4 d5:c4 29. Rb1—d2 Vh8—b8
30. Ve1—a1 Vb8—b2 31. Rd2—e4 g5—g4
32. f3:g4 Oe6:g4 33. Va1—f1 f4—f3
34. e5—e6+! Kf7×e6 35. g2:f3 Og4—h3
36. Vf1—e1 Oe7—h4 37. Od4—f2 Vb2×f2!?
38. Re4:f2+ Ke6—f7 39. Ve1—e4 Vh8—g8+
40. Rf2—g4 Oh4—f6 41. Ve4×c4 Of6—d8
42. Vc4—f4+ Kf7—g7 43. Va5×a6 Od8—g5
44. Vf4—e4 Vg8—b8 45. Ve4—b4 Vb8—e8
46. Vb4—b7+ Kg8—h8 47. Va6—a1 h7—h5
48. Rg4—e5 Og5—f6 49. Re5—f7+ Kh8—g8
50. Rf7—h6+ Kg8—h8 51. Rh6—f7+ Kh8—[—g8
52. Rf7—h6+ Kg8—h8 53. Kg1—h1 Oh3—e6
54. Va1—a7 Oe6—g8 55. Rh6—f7+ Og8×f7
56. Vb×f7 Of6×c3 57. Vf7—h7+ Kh8—g8
58. Vh7:h5 Oc3—d4 59. Va7—d7 Od4—f6
60. Vh5—b5 Kg8—h8 61. Vb5—b7 Ve8—e1+
62. Kh1—g2 Of6—g7

Pati katse!

63. Kg2—h3 Ve1—g1 64. f3—f4 Vg1—g6
65. f4—f5 Vg6—a6 66. Kh3—g4 Va6—a1
67. Vb7—b8+ Kg8—h7 68. f5—f6 Va1—g1+
69. Kg4—h3. Must a l i s t u s.

Keskmängus läks must liiga julgeks, ta nähtavasti lootis oma kaksikodadele, kuid kvalitee oli võidukam.

Tarvitatud mõtlemisaeg: valge — 3 t. 1 min. ja must — 3 tundi 6 minutit.

PARTII NR. 65. — Grünfeldi kaitse.

Mängitud Müncheni rahvusvahelise maleolümpiaadi 7. voorus 21. augustil 1936. a.

K. Allues (Saksa). I. Raud (Eesti).

1. d2—d4 Rg8—f6 2. e2—e3 g7—f6
3. Of1—d3 d7—d5 4. Rb1—d2 Of8—g7
5. Rg1—f3 0—0 6. 0—0 c7—c6
7. c2—c3 Rf6—d7 8. e3—e4 e7—e5
9. d4×e5 Rd7×e5 10. Rf3×e5 Og7×e5
11. f2—f4 Oe5—g7 12. Ld1—f3 f7—f5
13. e4×d5 c6×d5 14. Rd2—b3 Rb8—c6
15. Oc1—e3 Rc6—a5 16. Va1—d1 Ra5×b3
17. a2×b3 Oc8—e6 18. Od3—c4 d5×c4!

Raua eriala — lipp vankri ja oda vastu!

19. Vd1×d8 Vf8×d8 20. b3×c4 Oe6×c4
21. Vf1—d1 b7—b5 22. Vd1—d7 Vd8×d7
23. Lf3×a8+ Kg8—f7 24. La8—c8 Oc4—e6
25. Lc8—b8 a7—a6 26. Oe3—c5 h7—h5
27. h2—h4 Vd7—d1+ 28. Kg1—f2 Oe6—c4
29. Lb8—b7+ Kf7—g8 30. Lb7×a6 Vd1—[—d2+
31. Kf2—e1 Vd2×b2 32. La6×g6 Oc4—f7
33. Lg6—g5 Kg8—h8 34. Oc5—b4 Kh8—g8
35. g2—g3 Vb2—b1+ 36. Ke1—f2 Vb1—b2+
37. Kf2—e3 Vb2—g2 38. c3—c4 Of7×c4
39. Ob4—c3 Vg2—e2+ 40. Ke3—f3 Ve2—e7!
41. Oc3×g7 Ve7×g7 42. Lg5×f5 Vg7—e7
43. Lf5—c5 Oc4—e2+ 44. Kf3—f2 Kg8—f7
45. Lc5—f5+ Kf7—e8 46. Lf5—g6+ Ke8—f8
47. f4—f5 Oe2—g4 48. f5—f6 Ve7—d7
49. Kf2—e3 b5—b4 50. Lg1—b1 Kf8—f7
51. Lb1×b4 Kf7×f6 52. Lb4—f8+ Kf6—e5
53. Lf8—f4+ Ke5—d5 54. Ke3—d3 Kd5—[—c6+
55. Kd3—c3 Vd7—d1 56. Lf4—e4+ Kc6—c5
57. Le4—e5+ Kc5—c6 58. Kc3—c2! Vd1—[—d7!
59. Kc2—b3 Vd7—d1 60. Le5—f6+ Kc6—c5
61. Lf6—g5+ Kc5—c6 62. Lg5—e3 Vd1—d7
63. Kb3—c4 Vd7—d1 64. Le3—e4+ Kc6—d6
65. Le4—g6+ Kd6—e7 66. Kc4—c5 Ke7—f8
67. Lg6—f6+ Kf8—e8 68. Kc5—c6 Og4—[—d7+
69. Kc6—c7 Od7—g4 V i i k.

Aeg: valge — 3 tundi 20 min. ja must — 2 t. 31 minutit.

Nädala raadiokawa

Esmaspäewal, 21. septembril.

7.00 äratusmäng. 7.05 wõimlemine. 7.20 hommikkontsert heliplaatidelt. 8.10—8.30 hommikpalwus Jaani kirikust. — Op. R. Tähewäli. 17.45 heliplaate ja reklaami. 18.00 mm. Walter Fenske orkester mängib (heliplaadid): Marchesi: Luftlikud. Wiini laul „Wana Stefanitorn". Macbeth: intermetso „Ära unusta mind". Wene romanss „Walge akaatsia". Richartz: Kapriisne walss. Steiner: Kirglik serenaad. Zander: Unistused mere ääres. Rivelli: Napoli serenaad. Originaalne ungari romanss ja csardas. 18.30 inglise keele tund — mag. J. Silwet (ülekanne Tartust). 19.00 Kirillowi mandolinistide kwintett. Suppe: awam. „Lõbusad burksid". Grieg: a) Wahilaul. b) Elfide tants. J. Strauss: Anni polka. Schumann: Kaks grenadeeri. Pestalozza: walss „Ciribiribin". Wene laul „Wäljaku ääres". 19.30 päewauudiseid. 20.00 ajanäitaja-õiendus, ilmateade. 20.05 Antonie Ilwes esitab soololaule. Korngold: aar. oop. „Surnud linn". Puccini: aar. oop. „La Boheme". Hurstinen: Waiksel. öö. M. Lüdig: Üks pisab weereb waikselt Dell'Acqua: Pääsuke. 20.25 Erich Lepp: Sügisesi töid koduümbruse kaunistamisel. 20.55 Eesti klawerimuusikat. Esitab Bruno Lukk. R. Päts: Klaweripalad lastele nr. nr. 3, 9, 11, 20, 21, 19. M. Saar: a) Laul männile. b) Improwisata rahwawiisi teemal. H. Eller: a) Kellad. b) Eesti tants. 21.20 Riigi ringhäälingu juhataja, insp. F. Olbrei: Raadiowestlus. 21.50 Tallinna garnisoni puhkpillide orkestri kontsert. Juhat. ltn. H. Lukas. Ernesaks: marss „Kotkarist." Jürgenson: marss „Muru Antsu ainus ingel". M. Lüdig: awamäng-fantaasia. Wedro: rapsoodia eesti tantsuwiisidest. Waldteufel: walss „Estudiantina". Fr. Richard: ungari marss a) „Hei ani". b) Ungari weri. M. Bergson: Põhjas ja lõunas (klaweri-soolo 1. j. muusikamees A. Ragi). Eulenberg: Laulukene puuokstelt. Strauss: walss „Wiini weri". Anderssa: poola marss „Truu ja tugew". Kolakowsky: poola marss „Belwederi loss". 22.55 päewauudiseid.

Teisipäewal, 22. septembril.

7.00 äratusmäng. 7.05 wõimlemine. 7.20 hommikkontsert heliplaatidelt. 8.10—8.30 hommikpalwus Jaani kirikust. — Op. R. Sauerbrei. 17.45 heliplaate ja reklaami. 18.00 lastetund. 18.30 soome keele tund — R. Janno. (Ülekanne Tartust). 19.00 mm. Kuulake Light Opera Company'd (heliplaadid). Norton: pop. filmist „Chu Chin Chow". Donelly ja Romberg: pop. op. „Printsüliõpilane". Rubens: pop. op. „Miss Hook Hollandist". 19.30 päewauudiseid. 20.00 ajanäitaja-õiendus, ilma- ja taimekaitseteateid. 20.05 Fr. Kreisler'i seatud wiiulihelindeid. Esitab Herbert Laan. Pugnani: Preludium ja Allegro. Dittersdorf: Scherzo. Couperin: Louis 13. laul ja pawaan. Schumann: Romanss A-dur. Dvorak: Slaawi tants nr. 1, g-moll. 20.30 dr. O. Looriits: Moodsast ja ürgsest sümpaatiatundest. (Ülek. Tartust). 21.00 esperantokeelne nädalakroonika. 21.10 Riigi ringhäälingu orkestri kontsert. Juhat. Fr. Nikolai. Beethoven: awam. „Egmont". Massenet: Adagio. Tschaikowski: Andantino marziale ja Scherzo 2. sümfooniast. Grieg: süit „Sigurd Jorsalfar". a) Eelmäng. b) Intermetso. c) Wõidumarss. 21.55 Alt Jenny Siimon esitab soololaule. Rimski-Korsakow: 3-as Leli laul oop. „Lumihelbeke". Caikowski: Paulina romanss oop. „Padaemand". Chopin: Kurbus. Grieg: Sind armastan. 22.15 orkestri kontserdi järg. Weber: awam. oop. „Nõidküütt". Lalo: Norra rapsoodia. Sibelius: Süit keelpillide orkestrile. a) Karakterpala. b) Eleegiline wiis. c) Tants. Mussorgski: Öö lagedal mäel.

Kolmapäewal, 23. septembril.

7.00 äratusmärg. 7.05 wõimlemine. 7.20 hommikkontsert heliplaatidelt. 8.10—8.30 hommikpalwus Jaani kirikust. — Op. T. Tallmeister. 17.45 heliplaate ja reklaami. 18.00 inf. H. Wiikmann: Amatöörfotograafiast. 18.30 Riigi ringhäälingu orkestri kontsert. Juhat. R. Kull. Lincke: Pidulik awamäng. Manfred: süit „Lapsepõlwest". Simm: Waimupiigade tants. Liinew: Talupoja tants. Strauss: walss „Uus Wiin". Morena: pop. „Millöckeri külastamas". Schubert: Maikellukesed (Wiiulisoolo R. Palm). Leuschner: Wastlamürgel. 19.30 päewauudiseid. 20.00 ajanäitaja-õiendus ja ilmateade. 20.05 W. Pachla esitab küiloforisoolosid. Bizet: awam. oop. „Karmen". Sarasate: Mustlaswiisid. Drigo: serenaad balletist „Arlekiini miljonid". Liszt: Ungari rapsoodia nr. 2. 20.25 agr. J. Saarsoo: Põllumajanduslikku nõuannet. 20.55 põllumajanduslikke teateid. 21.05 Eesti wana pillimuusikat ja laule. 1) Sõsejuhatus — Aug. Pulst. 2) Kahe wiiuli koosmäng: Männi Märt, Männimets (Jantson) ja Ueda Jüri, Saal, Pärnumaalt, Torist. a) Harju lõõs (labajalg) — koosmäng. b) Männi Märdi esimene polka — Männi Märdi soolo. c) Tõlla Jaani lõõs — Männi Märdi soolo. d) Ueda Jüri polka — Ueda Jüri soolo. e) Unt aea taga — koosmäng. 3) Roopill: Karja Peeter Liiwandi (Pugatsew) Wirumaalt. a) Ija teolaul. b) Kubja laul. 3) Wilepill: Karja Peeter. Liiwandi. a) Terwitusvolka. 5) a) Ohtust, õhtust öed ja wennad, kaske) Jäätma Mari, Sutt, Pärnum. b) Nooriku äratamise laul. 6) Laul: a) Panen heale helisema. Kadaka Liisu, Tamp, Hariumaalt. b) Karjaste laul. Jõelehtmest. 7) Lindude laule: a) Wint. b) Künnilind. c) Warblane. d) Peoleo. e) Pääsuke. f) Kuldnokk. g) Laulurästas. h) Wares — Jäätma Mari, Sutt. 8) Ingeri karjapasun — Karja Peeter, Liiwandi. a) Karjakutse. b) Ingeri polka. 9) Luik (situsarw) — Karja Peeter, Liiwandi. a) Kitse hüppetants. 10) Torupilli Jaan, Piht, Saaremaalt, Mustjalast. a) Mustjala labajalg. b) Mustjala rong ehk Mustjala waimulik. c) Suure Tõllu labajalg. (Korraldaja Muusikamuuseumi ühing). 21.45 „Uus Eesti" toimetaja A. Joasalu: Majanduslik ringwaade. 22.00 mm. Kontsert R. Schumann'i helitöist. (Heliplaadid.) Karnewal-süit, op. 9 — Londoni sümfooniaorkester. Juhat. E. Ronald. Soololaulud: a) Minu roos. b) Ilus wõõras. c) Wõõrsil. d) Waimude lähedus. — Ria Ginster (sopran). Sümfoonia nr. 4, d-moll, op. 120 — Minneapolis'e sümfooniaorkester. Juhatab E. Ormandy. 22.55 päewauudiseid.

Neljapäewal, 24. septembril.

7.00 äratusmäng. 7.05 wõimlemine. 7.20 hommikkontsert heliplaatidelt. 8.10—8.30 hommikpalwus Jaani kirikust. — Kand. O. Pello. 17.45 heliplaate ja reklaami. 18.00 mm. Gitta Alpar ja don Jose Mojica laulawad. (Helipl.) Kernell: kaks laulu filmist „El Caballero de la noche" — J. Mojica. Brodszky: kaks laulu filmist „Ungari öö" — G. Alpar. Grever ja Alst: kaks laulu filmist „Keelatud meloodia". J. Mojica. Stransky: kaks laulu filmist „Tema, wõi ei keegi". — G. Alpar. Kernell: laul filmist „Suudluse hind" — J. Mojica. 18.30 prantsuse keele tund — Kallista Kann. 19.00 Riigi ringhäälingu orkestri kontsert. Juhatab Fr. Nikolai. Rust: Mauri rapsoodia. Albeniz: süit „Hispaania helid". a) Prelüüd. b) Orientaalne. c) Palmide all. 19.30 päewauudiseid. 20.00 ajanäitaja-õiendus ja ilmateade. 20.05 orkestri kontserdi järg. Suppe: awam. „Luuletaja ja talupoeg. Waldteufel: walss „Marianna". Kockert: intermetso „Muinasjutulised filmad". Ascher: pop. „Kewad Wiini metsas". Ketelbey: intermetso „Kellad kauguses". Padilla: walss-intermetso „Öö Weneetsias". Delibes: süit balletist „Allikas". a) Linikutants. b) Andante. c) Wariatsioon. d) Tants. 21.00 Perenaistele. Ellen Roosme: Taimtoitude walmistamiset. 21.30 kammermuusikat. Esineb Saksa kammermuusika ühing „Pro Musica": Hans-Joachim Koellreutter (flöödi), Erich Thabe (klawer) ja Wolfgang Ulrich (cello). 1) Jean B. L'Oeillet: Sonaat G-duur flöödile ja continuole. 2) W. A. Mozart: Sonaat A-duur klawerile ja flöödile. 3) Willem de Fesch: Sonaat cellole ja klawerile. 4) Joh. A. Hasse: Sonaat D-duur flöödile ja continuole. 22.10 tantsumuusikat heliplaatidelt. 22.55 päewauudiseid.

Reedel, 25. septembril.

7.00 äratusmäng. 7.05 wõimlemine. 7.20 hommikkontsert heliplaatidelt. 8.10—8.30 hommikpalwus Jaani kirikust. — Op. R. Uhke. 17.45 heliplaate ja reklaami. 18.00 lastetund. 18.30 eesti keele tund — R. Kress. 19.00 L. Delibes'i helitöid. (Heliplaadid.) Süit balletist „Sylvia" — Pariisi Koomilise ooperi orkester. Orientaalne palwe ja kellukeste-aaria oop. „Lakme" — Miliza Korjus. Mosaiikfantaasia balletist „Coppelia" — Pariisi ooperi orkester. 19.30 päewauudiseid. 20.00 ajanäitaja-õiendus, ilma- ja taimekaitseteateid. 20.05 Jazzmuusikat kahel klaweril (Fr. Weeber ja K. Paulson). Burke: foks „Lepalinnud ja roosid". Revel: foks „Tunnen end kergena kui sulg". Feigel: tango „El Pasado". Kaper: foks „Sina oled kõik mida wajan". Katscher: walss „Nüüd peaks maailm kadunna". Arndt: foks „Nola". Noble: foks „Miks tähed õõsi säramad". Brown: foks „Laulgem hommikul enne einet". 20.35 dr. W. Hiion: Armastuse wormid. (Eesti Terwishoiu Muuseumi loeng (ülekanne Tartust). 21.05 tenor Karl Ots laulab eesti soololaule. Karindi: Küll mull' ütleb. Muuga: Siis mine. R. Päts: Kadunud kewad. M. Saar: Neiule. W. Nerep: Muiste. 21.25 Joosep Toots kõneleb waimu- ja kehakultuurist. 21.45 Riigi ringhäälingu orkestri kontsert. Juhat. R. Kull. Ph. E. Bach: Kontsert D-duur Haydn: Sümfoonia G-duur (Paukenschlag). Mozart-Caikowski: süit „Mozartiana". 22.55 päewauudiseid.

Laupäewal, 26. septembril.

7.00 äratusmäng. 7.05 wõimlemine. 7.20 hommikkontsert heliplaatidelt. 8.10—8.30 hommikpalwus Jaani kirikust. — Op. A. Eilart. 17.45 heliplaate ja reklaami. 18.00 O. Gustawson: Kuidas õpetatakse kurttummasid kõnelema. 18.30 Riigi ringhäälingu orkestri kontsert. Juhat. R. Kull. Keler-Bela: awam. „Templipüha". Chaminade: Hommikul. Glinka: Krakowjak. Schirmann: pop. wene lauldest „Dubinuška". Lehar: walss „Doonau legend". Desormes: Mandolinistide serenaad. Goltermann: Andante cantabile (cellosoolo — A. Korjus). Meyerbeer: Törwikrongikäik nr. 4. 19.30 päewauudiseid. 20.00 ajanäitaja-õiendus ja ilmateade. 20.05 soololaule (Esitab bariton Woldemar Weigart). Massenet: Sügismõte. Grečaninow: Wang. Koenemann: „Sõtia tõtts kuningas". Meyerbeer: ballaad oop. „Afrikatar". 20.25 järgnewa nädala saatekawa. 20.35 wana tantsumuusikat (R. Salongi ansambl). 21.15 lastetund. Lii Lasner esitab katkendi L. Zilahy romaanist „Kaks wangi". 21.45 Jazz-rewüü (heliplaadid). Wiedoeft ja Frey: Rubenola — Rudy Wiedoeft (saksofon). Schönberger: Whisbering — Comedian Harmonists. Romberg: Kõrwe laul — Reginald Foor (orel). Meisel: Ole mulle pisut hea, Peeter — Marita Gründgens. Kirby: Swanee Echoes — Ernest Jones (banjo). Hoffmann: The Pritze Waltz — Layton ja Johnston. Engel: slow-foks „Järgmisel nurgal" — K. Engel (marimbaphon). Mann: tango „Oh, kaunis neid" — Artur Rinne (bariton). Caphat: foks „Sõõguw saatan" — Kolm Odeon-klawerjwirtuoosi. 22.15 Moodsat tantsumuusikat „Estonia" walgest saalist. (John Pori ja tema orkester). 22.55 päewauudiseid.

Wäike äpardus pirni ees

Tartu teated

Täna loosib Pöllumeeste Selts

Täna hommikul kell 10 algab Näituseväljakul Tartu Eesti Pöllumeeste Seltsi asjadeloterii lõpploosimine. Lõpploosimisest osawõtt kõigile wõimaldatud, kusjuures sissepääs on maksuta.

„Noor-Eesti" ja G. Naelapea protsess jäi pooleli

Laupäewal oli ringkonnakohtus arutusel Osaühisus „Noor-Eesti" Kirjastuse ja Georg Naelapea waheline protsess, mis teatawasti juba kord jaoskonnakohtus ees oli. Protsess jäi seekord pooleli, kuna anti üles uus tunnistaja mõningate asjaolude selgitamiseks.

Käesolew protsess on alatud Georg Naelapea poolt, kes leidis, et „Tänapäewa" esimeses numbris oli awaldatud artikkel, mis kahjustawalt mõjunud G. Naelapea poolt toimetatawale ajakirjale „Olion".

Koolinoorsoo teatejooksu-wõistlused algawad kell 12.30

Tartu linna koolinoorsoo teatejooksu wõistlus täna tõotab wäga pinewaks kujuneda. Mõnda on näiteks pendelteatejooksu wõistlusest 10.60 m algkooli poistele osawõtjaid meeskondi 8 algkoolist, samuti ka teistest teatejooksu wõistlustest on osawõtjate arw küllalt suur.

Koolinoorsoo teatejooksu wõistlused Tamme staadionil algawad kell 12.30 päewal. Kõik koolid liiguwad üksikult staadionile, kusjuures neist igale on staadionil määratud kindlad kohad. Wõistluste üldkorraldajaks on A. Kink. Kohtunikkude kolleegium koosneb: J. Suti — peaohtunik.

Staadionile läheawad koos teekoolide ja gümnaasiumidega kaasa ka orkestrid, kes kohapeal hoolitsewad meeleolulise muusika eest. Wõistluste kawas on 10 mitmesugust jooksu nii poistele kui tüdrukutele. Pärast wõistlusi järgneb staadionil wõitlejatele auhindade wäljajagamine.

Rootsi keele kursus kõigile

Ülikoolis algab kolmapäewal rootsi keele lektori kursus algajaile, millest tasuta osawõtt on wõimaldatud kõigile soowijaile ka wäljaspoolt ülikooli.

Edaspidised loengud on igal teisipäewal ja igal kolmapäewal kell 6—8-ni ülikooli 6. auditooriumis. Kursus edasijõudnuile on neljapäewiti kella 5—9 Lai tän. 36.

Õpetust annab pr. mag. phil G. Wieselgren.

Wiis „Estonia" näitlejat Tartu esinema

Näitlejate Liidu Tartu osakonna balli ettewalmistused muutuwad järjest hoogsamaks. „Wanemuise" näitlejaskond, kellel lasub ettewalmistustöödе raskuspunkt, on alaliselt ametis igasuguste ettewalmistustöödega. Nagu nüüd selgub, on osa balli kawast juba kindlaks määratud. Nimelt sõidab balli puhuks Tartu „Estoniast" suur solistide trupp.

Nii esinewad ballil „Estonia" näitlejad Hugo Laur ja Arnold Waino humoristlikkude ettekannetega, Els Waarmann ja A. Rinne lauluga, kuna wiies „Estonia" näitleja A. Estola tutwustab end balli publikule humoristlikkude paladega. „Wanemuise" tantsu- ja liikumise juht Ida Urbel on rakendanud ballile esinema kogu „Wanemuise" tantsurühma, kuna O. Lipp ja Elsa Maasik esinewad laukuga. Mida teised „Wanemuise" näitlejad sel õhtul publikule pakuwad, see selgub edaspidi. Kuuldawasti olewat nende poolt mitmesuguseid eriettewõtteid ja esinemisi ooata. Tahetawat awada igasuguseid weini-, kokteili jne. baare, mitmesuguseid õnnekatsumisi ja muud huwitawat ning lõbusat. Ka balli dekoratsioonile pandawat suurt rõhku, püüdes publikut üllatada mitmesuguste dekoratiiwsete efektidega.

O. Rootsi klaweri-õhtu kawast

Esmaspäewa õhtul „Wanemuises" korraldatawa pianist Olaw Roots'i kontserdi kawa algab Bach-Liszti monumentaalse oreliprelüüdi ja fuugaga a-moll, millele järgneb Ravel'i süit „Couperin'i haud". Kawa esimene osa lõpeb Chopin'i h-moll sonaadiga, mis kuulub autori kõrgema ea teoste hulka ja oma suurejoonelisuse ning romantikaga alati paelub kontsertpublikut.

Kawa teine osa algab E. Tubin'i sonaatallegroga, milline teos, kuigi kirjutatud ligi kümne aastat tagasi, on wormitihe ja küps töö. Temas waid peegeldub nooruslikku jõudu, tungi ja otsinguid. Sellele järgneb H. Elleri — „Kellad" — leinameeleoluline pilt, mille esilemanajaks on rastepärane kellade motiiw basside. Kontserdi lõpupalaks on Kreisler-Rachmaninowi: „Armuröom". Selles kontsert-transkriptsioonis on Rachmaninow oma imetlewa wirtuositeediga ja ülaowi temperamendiga Kreisleri wiiniweloodiatest arendanud efektse teose.

Kuna Raveli süit „Couperin'i haud" tuleb Eestis esmakordsele ettekandele, siis olgu selle tutwustamiseks märgitud, et prantsuse komponist M. Ravel pärast kolmeaastast wiibimist sõjawäljal, weedab oma puhkuse 1917. a. suwel Normandias, kus ta lõpetab kuuest palast koosneva süidi „Couperin'i haua". („Le Tombeau de Couperin") klaverile.

See kos läänab oma wormi ja teatawat määral ka stiili prantsuse 18. sajandi klawesinistidelt, kelle silmapaistwamaks esindajaks olt François Couperin. Nimetades oma kompositsiooni „Couperin'i hauaks", Ravel püstitab monumendi prantsuse tollenegse klaverimuusika hiilgeepohhile ja selle suurmeistrile.

Ühtlasi, kuna see on tema esitöö pärast frondilt tulekut, ta wihendab selle süidi iga üksiku pala oma sõjas surma saanud sõprade mälestuseks ja jäädwustab sellega ka mälestuse isamaa eest langenud kangelastest.

Kuid need palad pole kirjutatud leina karakteris nagu wõiks arwata, ega wäljenda sügawat kurbust. Ravel kui lakitaks oma ngeratuse kõrbenud noorusmaale. Waid üksna kerge melankoolne alatoon lehwib neist kuuest palast, mis meenutawad pastelimaale 18. sajandist, edasi antud noodsate wahenditega, nähtud Raveli silmaga.

Tartule automaat-telefonikeskjaam 1938. aastaks

Uue keskjaama ehitamiseks eeltööd alanud. Uus keskjaam ehitatakse Laiale tänawale. Praegu Tartus üle 1700 abonendi.

Uue Tartu automaat-telefonikeskjaama asutamise eeltöödest juhtistas meie lehe esindaja järelepärimise peale Tartu telefonitöökoja ülem A. Siidam järgmist:

Uue Tartu automaat-telefonikeskjaama ehitamiseks on juba wajalikud eeltööd alanud. On juba lõppenud uue keskjaama tehnilise sisseseade tööde wäljapakkumine. Tähtpäewaks, 16. septembriks, oli soowiawaldusi tehnilise sisseseade tööde peale esitanud 6 firmat. Küsimuse lõplik otsustamine selgub hiljem, kuna pakkumisel sisseantud materjalid on küllalt suured ja mahukad, nõudes enne lõpliku otsuse tegemist üksikasjalikku tutwumemist.

Ka on juba uue ehitatawa keskjaama hoone ehitamiseks ostetud plats.

Uut keskjaama polnud wõimalik paigutada ruumide puuduse ja nõuetele mittewastawuse pärast senise keskjaama ruumidesse. Maja ehitamiseks osteti krunt Lai tn. 31. Krundi suurus on 805 ruutmeetrit. Kas ehitataw maja tuleb kolme- wõi neljakordne, pole weel selge, kuna maja kordade arw on seotud sisseseade süsteemiga. Eelkawade järgi tahetakse uue keskjaama hoone ehitustööd lõpule wiia juba tulewa aasta sügiseks. Kohe selle järele antakse maja üle tehnilist sisseseadet tegewale ettewõttele, kes peab wastawate töödega lõpule jõudma hiljemalt 1938. a. suweks. Muidugi on nendest tähtpäewadest kinnipidamine wõimalik ainult siis, kui ei teki ettenägemata takistusi.

Uude ehitatawasse keskjaama hoonesse paigutatakse automaat-kohalik-keskjaam, kaugekõnedejaam ja kantselei. Uus ehitataw keskjaam ehitatakse kuni 10.000 abonendi tarwis. Praegu on Tartus abonente üle 1700. Wabu abonemendinumbreid on praegu keskjaamal tagawaraks weel 80.

Kõiki telefoni tarwitajaid kodanikke huwitab küsimus, kuidas toimub numbrite ümberkorraldamine, ning kas siin leiab rakendamist 4- wõi 5-kohaline numbrisüsteem.

Tartu telefonitöökoja ülem Siidam arwab, et esialgu

poolduatakse 4 numbrikoha süsteemi.

Nelja numbri süsteemi tarwitamine on neis keskjaamades wõimalik, kus abonentide arw ulatub kuni 10.000. Muidugi ei alga siin numbrid enam peale ühest, waid ka esimese telefoni number peab olema neljakohaline arw. Selleks algarwuks wõetakse kas 2000 wõi 3000. Et numbrite uuesti jagamisega mitte segadust sünnitada, arwatawasti üldetakse praeguse abonendi number kas number 2000 wõi 3000, mille järgi oleks automaattelefonikeskjaamas praeguse

telefoni nr. 1 number kas 2001 wõi 3001.

Ümberkorralduste puhul wõib ju ette tulla juhte, kus üksikud numbrid siiski wahest muutuwad.

Kõik telefoniabonendid saawadued telefoniaparaadid. Tartus on waja uusi telefoni aparaate 1800. Korteritesse ja ettewõtete kontoritesse hakatakse uusi telefoni aparaate üles seadma juba arwatawasti üheaegselt keskjaama tehniliste tööde algamisega. Nõnda on wahepeal olukord, et telefoni tarwitajatel on laual kaks telefoni. Sel wiisil saadakse

üleminekut ühelt jaamelt teisele

nii korraldada, et ühel päewal teatatakse kas ajalehe kuulutuse wõi teate kaudu, et sellest ja sellest päewast alates tuleb tarwitada automaat-telefoniaparaati. Et kõik abonendid ühe päewaga saaksid üle minna automaattelefonikeskjaamale, pole wist usutaw, kuid igal juhul wõib see sündida wäga lühikese ajawahemiku sees.

Uue jaama rajamisega on wajalik teostada mitmesuguseid ümberkorraldusi kaablite ja liinide juures. Nõnda ajutatakse peamagistraalliinidel wastaw tsement-toruskit tänawa sõlutise alla, kust kaudu wajaduse korral saadakse wedada kaableid. Samuti tuleb mitmel pool keskjaama uue asukoha pärast pikendada kaableid.

Praegused keskjaama kasutuses olewad ruumid antakse arwatawasti Tartumaa telefonitöökorgule kasutada, mis praegu asub üürikorteris Tilgi tänawal. Ka ametnikud, kes automaatkeskjaama tööle asumisega wabanewad, paigutatakse üle teistele ametkohtadele. Üldse wõib selle tagajärjel

wabaneda kuni 25 ametnikku senisest tegewusest.

Praeguste eelkalkulatsioonide järgi oletades wõib arwata, et uus automaattelefonikeskjaam wõib alustada pidewat tegewust 1938. a. juuli wõi augusti kuust alates.

Automaattelefonikeskjaamal on palju paremusi wõrreldes senise keskjaamaga. Automaatkeskjaamaga on wõimalik igal ajal kiire ühenduse saamine, samuti wõimalus kiiresti kõnesid ükstesteise järele pidada. Automaatkeskjaam registreerib iga kõne alles siis, kui nõutud abonent sellele on wastanud.

Ökwa läbikäik

Tartlased muidugi teawad, kus on Kalewi tänaw ja kus on Eha tänaw, eut ego kõik pole nii targad nagu tartlased. Neile olgu siis seletuseks öeldud, et möödunud aastal sel ajal kandis Kalewi tänaw weel Karlowa nime ja Eha tänawat kutsuti Eliisabeti-tänawaks.

Nende tänawate suhted on nii, et tawalisest saab Kalewi tänawalt läbi Karlowa pargi otsekohe Eha tänawale ja ümberpöördult. Asjal on aga siiski oma nõks man, mis tekitab kohalikes elanikes palju pahandust ja pakku werd: Karlowa pargis on spordiplats, see üüritakse wahest wälja spordiwõistlusteks.

Sporditegijad on aga oma eluwiisidelt mitmesugused. Mõned lasewad läbikäijaid rahulikult mööda käia, kogu aeg, mõni asi, kui ta mööda minnes heidab korraks pilgu ka spordile. Hakkab ehk wiimati asjast huwi tundma, wõtab teinekord koguni pileti ja tuleb waatama. Igat asja ju peab rahwale esialgu natuke himutegemiseks näitama.

Teised jälle loodawad asja wastu huwi äratada sellega, et sulewad läbipääju juba paar tundi enne selle „kehakultuuri" algust. Eks keelatud wili ole ju magus. Ei suleta aga muidugi mitte nii, et Karlowa, pardon, Kalewi tänawal oleks waht wõi plakat wäljas, näiteks: „Läbikäig suletet" wõi et mõni kehakultuuri asjamees seletaks seal lahkelt ja arusaadawalt: „Kuhu sa, kurat, tükid. Siin täna wõistlused. Maksa raha wõi wea oma pakad Pargi tänawa kaudu ringi."

Ei, sihukest lahket seletajat pole seal tee otsa peal. See on alles siin spordiplatsi weeres, kui oled roninud juba sealt mäest üles ja oled jõudnud peaagu juba Eha tänawale wälja. Siis alles tulebki too kehakultuurlane selle lahke ja waimuka seletusega, mis mõjub sujuwalt nagu Homerose lugulaulud.

Seletad küll, et teil wõistlustesse weel terwe tund aega, praegu pole platsil üldse kedagi, mida's ma siit selle mõne sekundiga siis näha saan, kui siit läbi lähen.

„Ah, mis sa latrad," wastab kehakultuurlane, „meil on õigus teed kinni pidada ja me ei lase kedagi läbi. Osta pilet kui tahad, wõi lase warwast."

„Teil polegi ju siin praegu midagi näha, ei muidu ega raha eest. Selle kauplemise peale ma oleks olnud juba ammu siit läbi. Pealegi elan siinsamas majas. Ma ei tahagi siit waadata, ma näen, kui tahan oma toa aknast palju paremini weel."

„Sa mine Maarja kalmistule sihukest jutlust pidama; siit läbi ei saa."

Ja ega saanudki. Muud kui wehi tagasi ja tee kümne sammu asemel oma kilomeetriline ring.

* * *

Eha ja Kewade tänawa elanikud on hakanud hauduma kättemaksu „kehakultuurlastele": Kui jälle tulewad wõistlused, siis lubawad nad awada publikule oma hoowiwärawad ja lubada oma hoowidelt ilma maksuta kõiki waadata seda kehakultuuri.

Weel enam, mõni on lubanud palgata poisse, kes seletawad kõigile kehakultuuri waatamaminejaile: „Hei, mis te, poisid, sinna lähete raha raiskama, näe siit saab muidu pareminigi weel näha."

Ja kindlasti, kes see siis hakkab raha raiskama kui muidu saab sama hästi ja pareminigi weel. Saab hoowis ronida kas wõi kõrgele puuwirna otsa ja sealt wahi kõrgelt kohalt nagu kuningaloozhist. Ja kui sealt hakkad tegema laulukoori, siis kostab ja mõjub kohe. Ühe raksuga lööb read segi. Raha eest aga wõib minna õhtul kinno wõi osta pruudile kompwekki.

Krundimehi muidugi keelata ka ei saa, kui nad annawad oma hoowid, puupinud ja isegi korterite aknad publikule tasuta kasutamiseks.

Südametäiega wõib sellegagi hakkama saada.

Ex Näiss

Naisühingu kooli wiliistlaskogu

korraldab kursusi

Tartu Naisühingu kutsekooli wiliistlaskogu algab käesolewal sügisel tegewust oma korteris, Ülikooli tän. 66 krt. 5, 2. korral, kus tal on selleks mugawad ruumid. Wiliistlaskogu sihiks on koondada kõikidelt aladelt töötajaid oma kodu ümber, et oleks töö wõimalikult kõikidel, samuti et tööandjad saaksid rahuldatud rõiwa-, pesuõmblemise ja igasuguse muu käsitöö alal. Kodu juurde koondatakse kõik oma liikmetest instruktorid, et neid wõimaluse korral lähemal ajal seltsidesse laiali saata, peamiselt maale, kust on juba sellekohaseid nõudmisi tulnud.

Loodetawasti suudetakse tänawu maaseltside nõudmisi rahuldada, kuna möödunud aastal selleks instruktoritest oli puudus. Esimene kursus oma ruumes algab esmaspäewal kell 18. Sellena on ette nähtud warrastelludumise ja hoegeldamise kursus, mille kawas on kõik moodsad warrastel kootud ja heegeldatud asjad, nagu shallid, rätsid, jakid, laste- ja suurte töiwastus, hommiku-, päewa ja isegi õhturiietus, ja sinna juurde kuuluwad esemed.

Wiliistlaskogu juhatuse kõnetunnid on igapäew kella ½12—13.

Lühidalt

Kunstnik E. Ole läheb Tallinna

Kunstnik Ed. Ole on walitud Tallinna Prantsuse lütseumi joonistuse õpetajaks ja selle tõttu lahkub Tartust, kus ta oli Treffneri gümnaasiumi õppejõuks.

Tütarlaste gümnaasiumi wõimla on walmis

Tartu linna tütarlaste gümnaasiumi wõimla ehitustööd on lõpule jõudnud. Wõimlahoone lõplik wastuwõtmine wastawa komisjoni poolt on 23. septembril.

Kõnesid ja koosolekuid

Tartu Esperanto Seltsis, Tiigi 78—2, pühapäewal kell 16—18 laulukoori harjutus, kell 18 kuni 21 kooswiibimine Viva Gazeto ja seltsikondliku osaga. Esperanto täienduskursus algab 27. skp. kell 16 seltsi ruumes, algkursus 5. oktoobril.

Tartu Perenaiste Seltsis kewadel alanud wõitlusdemonstratsioonide seeria jätkub esmasp., 21. sept. kell 20 Naiste Karskusliidu ruumes — hommik- ja õhtucine demonstratsiooniga.

Öösalwe apteekides

Öö wastu esmaspäewa on awatud järgmised apteegid: H. Siim, Narwa t. 78 ja B. Krasting, Promenaadi t. 14.

Walgelille kontsert

Tartu linna ja -maa tiisikuse wastu wõitlemise seltsi peo-kontserdi kawa oli koostatud kõigiti soliidselt. Tegelaste walikul oli silmaspeetud nii kunstilise kwalitedi nõuet kui ka kontsertballi publiku uudishimunäärwi rahuldust.

Huwi keskpunktiks kujunes kahtlemata meie noor ja andekas wiiulikunstnik Ewi Liiwak, keda meil juba aastaid imelapsena tundiakse. Ewi Liiwak omab head muusikalist kuulmist ning tõlgitsuslikku arusaamist, mis wõimaldab temal pakkuda intonatsioonipuhast ettekannet, seda eriti kõntileen kohtadel (Wieniawski kontserdi 2. osa). Noor kunstnik omab häid celdusi, et wälja kujuneda silmapaistwaks wirtuoosiks omal alal. Intelligentne toon ja õhuline kerge tehniline käsitlus (weelgi puhtama intonatsiooni saawutamine siin on waid aja küsimus) on wooruseid, mis lubawad ennustada head karjääri tulewikus, seda kõike muidugi sel puhul kui õpinguid jätkatakse püüiwa hoole ning samase kindla enesetundega nagu see näib liikuwat praegu. Ka omab Ewi Liiwak, waatamata oma noorusaastaile wäga head ülesastumist, millise wooruse säilitamist ja edasiarendamist aina terwitada tuleb.

Elsa Maasik tõi ettekandele Brahmsi „Meine liebe ist grün" ja Puccini aaria ooperist „Madame Butterfly". Maasik on paremaid sopraane, kes wiimaste aastate jooksul „Wanemuises" üldse figureerinud. Tema hääles on palju peent kõlalist wärwingut ning tõlgitsuses ehtsat südamlikku kaasaelamist.

Kahe solisti wahel esines A. Kappi, M. Lüdigi, R. Tobiase ja M. Saare lauludega Tartu Meeslaulu Seltsi meeskoor Ed. Tubini juhatusel. Nii kooril kui ka solistidel tuli anda lisapalu.

Ed. Oja.

Kirjawastuseid

Wiljamüüjad Kuremaal. Petmisest wiljakalumisel teatage otsekohe ametiwõimudele

Sport

Eesti ujumisspordi tugew tõus

Käesolewa aasta keskmine kõigil aladel parem möödunud aasta omast

Käesolewal aastal on meil ujumise tase tunduwalt tõusnud igal alal. Kui endistel aastatel konkureerisid omawahel Tallinna, Tartu ja Haapsalu ujujad, siis tänawu kerkis esile häid ujujaid Sindist, Elwast, Wiljandist, Pärnust ja mujalt. All järgnewalt on toodud wiis paremat igal alal.

100 m wabalt: 1. E. Roolaid „Laanela" — 1.01,5. 2. A. Pusta, Eestimaa Sp. S. 1.05,7 3. A. Dagis, Tall. Kalew — 1.05,8. 4. J. Miil, Sindi Kalju — 1.06,0. 5. J. Mühlbaum, Tall. NMKü — 1.08,6.

Wiie keskmine 1.05,52; (1935. a. — 1.08,7).

200 m wabalt: 1. E. Roolaid 2.23,0. 2. J. Mühlbaum 2.33,0. 3. J. Miil — 2.36,8. 4. A. Dagis — 2.37,5. 5. A. Pusta — 2.40,0.

Wiie keskmine 2.34,1.

400 m wabalt: 1. E. Roolaid — 5.28,0. 2. E. Mõtlik, Tall. Kalew — 5.29,3. 3. J. Mühlbaum — 5.37,7. 4. J Saaberg Tall NMKü — 547,6. 5. H. Tibar, Tall. NMKü — 5. 52,4.

Wiie keskmine 5.39,0 (5.41,72).

1500 m wabalt: 1. E. Mõtlik — 23.11,4. 2. J. Mühlbaum — 24.08,5. 3. O. Pusje, Tallinna NMKü — 25.11,8. 4 W. Arusoo, Tall. NMKü — 25.38,4. 5. O. Wallaste, Elw. „Raju" — 26.45,4.

Wiie keskmine 24.59,1.

100 m selili: 1. E. Roolaid — 1.18,4. 2. B. Roolaid „Laanela" — 1.19,9. 3. E. Wolfe, Tall. NMKü — 1.20,4. 4. R. Nõmandi, TWK — 1.24,7. 5. A. Sauer, Tall. Kalew — 1.25,6.

Wiie keskmine 1.21,8 (1.22,98).

100 m rinnuli: 1. A. Hawijst, TWK 1.21,5. 2. J. Miil — 1.22,8. 3. A. Trahow, Tall. NMKü — 1.24,5. 4. J Kangur, Elwa „Raju" — 1.25,7. 5. H. Liiberg, Tall. NMKü 1.28,7.

Wiie keskmine 1.24,64 (1.26,82).

200 rinnuli: 1. H. Liiberg — 3.03,8. 2. J. Miil — 3.04,2. 3. A. Gröön, Tall. NMKü — 3.10,2. 4. A. Hawijst — 3.10,8 5. J. Kangur — 3.12,7. Wiie keskmine 3.08,84 (3.13,86).

100 m wabalt naised: 1. A. Reiet, Tall. Kalew — 1.20,9. 2. H. Sarap Sakala — 1.27,9. 3. H. Rosenholm, Tall. Kalew 1.30,1. 4. E. Müllermann, Tall. Kalew — 1.33,2. 5. L. Pikkal, Tall. Kalew 1.37,1.

Wiie keskmine 1.29,84.

400 m wabalt — naised: 1. H. Rosenholm — 7.17,6. 2. S. Pärli, TWK 7.32,0. 3. Mälk, Pärnu Waprus — 7.57,9. 4. L. Pikkal — 8.05,2. 5. L. Lipp, Terwis — 8.15,0. Wiie keskmine 7.49,54.

100 m rinnuli — naised: 1. H. Freimann, TWK — 1.36,0. 2. E. Wugt, Tall. Kalew — 1.39,6. 3. L. Marten, Tall. Kalew — 1.40,6. 4. L. Käsnapuu, Tall. Kalew — 1.42,0. 5. S. Warsam, Tall. Kalew — 1.43,8.

Wiie keskmine 1.40,4.

200 m rinnuli — naised: 1. H. Freimann 3.27,2. 2. S. Pärli — 3.29,6. 3. E. Wugt — 3.43,9. 4. Landberg — 3.44,0. 5. Tulima TWK — 3.44,4.

Wiie keskmine 3.37,82.

100 m selili — naised: 1. S. Pärli — 1.38,6. 2. H. Rosenholm — 1.45,4. 3. H. Jerkowitsh, TWK — 1.47,8. 4. L. Lipp — 1.50,2. 5. Kruusiauk — 1.55,0.

Wiie keskmine 1.47,4.

Rinnuli ujumise tase on meil kõrgem teistest ujumisaladest, wõrreldes maailmarekordiga. Paremad saawutused 1936. a. olekside:

1. 100 m wab. E. Roolaid 1.01,5 — 92,03%
2. 400 m rinn. H. Liiberg 6.26,5 — 90,67%
3. 200 m wab. E. Roolaid 2.23,0 — 88,95%
4. 400 m rinn. J. Kangur 6.35,1 — 88,64%
5. 100 m r. naist. Freimann 1.36,0 — 88,22%
6. 200 m r. naist. Freimann 3.27,2 — 87,61%
7. 100 m rinn. A. Hawijst 1.21,5 — 86,87%
8. 200 m rinn. H. Liiberg 3.03,8 — 86,81%
9. 200 m r. naist. S. Pärli 3.29,6 — 86.69%
10. 20 0m rinn. J. Miil 3.04,2 — 86,66%

Kahemeetri-mehed

Soome-ugri rahwad parimad kõrgushüppajad Euroopas

Kahemeetrilised kõrgushüpped hakkawad kujunema igapäewaseks nähtaks rahwuswahelises spordiilmas. Seni tunneb spordiajalugu juba 26 kahemeetriületajat. Nende hulgas on aga ainult neli eurooplast: kolm soomlast ja üks ungarlane. Seega on soome-ugri rahwad teiste eurooplaste hulgast kõrgushüppes sama wäljapaistwad kui nad seda on maadlusmatil. Olgugi et ametlikult Eesti ei oma kahemeetrihüppajat, omab ta seda siiski tegelikult, sest Euroopa parim mees sel alal on sünnilt eestlane ja sai soomlaseks alles siis, kui Soome wajas seda oma rahwusmeeskonda. Seni on 2 meetrit ületanud:

Albritton, Ameerika	207,6	1936. a.
Johnson, Ameerika	207,6	1936. a.
Marty, Ameerika	207,1	1934. a.
Osborne, Ameerika	205,6	1924. a.
Spitz, Ameerika	205,1	1934. a.
Burke, Ameerika	205,0	1935. a.
Kotsas, Soome	204,0	1936. a.
Walker, Ameerika	203,0	1935. a.
Larson, Ameerika	202,7	1917. a.
Beeson, Ameerika	202,6	1914. a.
Haggard, Ameerika	201,4	1926. a.
Spencer, Ameerika	201,0	1933. a.
Asakuma, Jaapani	201,0	1933. a.
Tanaka, Jaapani	201,0	1935. a.
Kalima, Soome	201,0	1936. a.
Van Ostel, Ameerika	200,7	1933. a.
Luvalle, Ameerika	200,5	1934. a.
Peräsalo, Soome	200,5	1934. a.
Horine, Ameerika	200,4	1912. a.
Russell, Ameerika	200,4	1925. a.
Torribio, Filipiinid	200,0	1930. a.
Shaw, Ameerika	200,0	1931. a.
Brown, Ameerika	200,0	1933. a.
Bodofi, Ungari	200,0	1934. a.
Metcalfe, Austraalia	200,0	1935. a.
Treadgill, Ameerika	200,0	1935. a.

Tänane spordipäew

Täna, pühapäewal, peetakse Tartus faks jalgpalli- ja üks kergejõustikuwõistlus. Kell 12 kohtuwad Jõgeewa Kalju ja Raudla ja kl. ½5 p. l. Olümpia ja Türi Spordiring.

Kergejõustikuwõistlused ASK korraldusel algawad Tallinna tän. spordiwäljakul kell 5 p. l.

Peale selle on kl ½1 päewal Tamme staadionil koolilaste teatejooks.

Hommikul aga sõidawad wälja Emaõe kallastele paremad jahikoerad Kennel-Klubi poolt korraldatud wõistlustele.

Riigikohus

Administratiiw-osakonna awalikul kohtuistungil 2. oktoobril on arutusele määratud Peeter Gromolwi pärijate ja k. m. Artur Andersoni ja Ko likwideerimise komisjoni, Hans Puuniku, Linda Tensuda, Priidik Toobeli pärijate, Jüri Lindewaldi, Magda ja Pauline Haua, Jüri Pänderi, Juulie Neudorfi, Eduard Jõudu, Jaan Treimanni, Jüri Nõmmiku, Johannes Schelejewi, Juhan Willardi, Mart Kopelniku pärijate, Jüri Nõõmuse, Jaan Reede ja Mart Hindremäe, Jaan Willbergi, Karl Picheni ja Mihkel Lauriku, Jaan Willbergi, Põltsamaa Piimaühingu, Pikalaenu Panga, Marie Kildjeri, Albert Silbergleichi, Woltweti wallawolikogu, Willem Kuuski, kolmanda isiku Johannes Jalaku, a.-s. „Rotermanni Tehased" ja k.-m. J. Puhk ja Poegade kaebeasjad.

Administratiiw-osakonna awalikul kohtuistuntungil 6. oktoobril on arutusele määratud Wiljandi linnawalitsuse, Hugo Seeweli, Aleksander Pribitkini, Adolf Parbo, Ernst Kadastiku, Rudolf Riiwese, Larissa Tamme, Mets Nõgese, Harald Jaukeri, Hans Silla, Peeter Kinna, August Oja, Andres Rimmi ja Ants Kartau kaebeasjad.

Homseid sünnipäewi

Mihkel Kalmet, kangesõidukapten, sünd. 21. sept. 1873. aastal Orajõe wallas Pärnumaal.

August Aster, põllumees ja ühistegelane, sünd. 21. sept. 1891. aastal Ketla wallas Harjumaal. Pühitseb homme oma 45 a. sünnipäewa.

Jaan Mitt, õpetaja, sünd. 21. sept. 1891. a. Sangaste wallas Wälgamaal. Saab 45-aastaseks.

Aleksander Kuum, metodisti kirikuõpetaja, sünd. 21. sept. 1899. aastal Wohnja wallas Wirumaal.

Kristjan Kallas, „Wanemuise" teatri ametnik ja Tartu Meeslaulu Seltsi asutajaid liikmeid, sünd. 21. sept. 1870. aastal Ahjas.

August Kook, omnibusekliinide pidaja Tartus, sünd. 21. sept. 1878. aastal.

Õnnetusi ja kuritöid

Tule asemel leiti ainult suitsu

Öö wastu laupäewa kella 2 paiku kutsuti linna tuletõrje lendsalk telefoni teel Tartu Riia tänawale, kus pidi olema puhkenud tuli. Kohale sõites leiti tule asemel ainult suurt suitsu. Selgus, et mõned kodanikud olid ööjel märganud Riia tänawal suitsu ja alarmeerinud tuletõrje lendsalga. Suitsu põhjus leiti ka warsti. Läheduses asuwa maja korstnast tõusis suitsusammas, mis wajus tänawale, tekitades kodanikkudele asjata hirmu.

Laialdase lugejaskonna tõttu on

KUULUTAMINE „POSTIMEHES"

majanduslikult tasuw

Wastutaw toimetaja: Jaan Kitsberg.
Wäljaandja: E. K.-ü. „Postimehe" Sekwestriwalitsus.
Trükitud „Postimehe" trükikojas, Tartus.

Alide Laumets

Sünd. 27. VI 1890. Surn. 17. IX 1936.

Leinajad omaksed

---

19. septembr. uinus rahulikult meie armas ema, vanaema ja vanavanaema

Minna Kümmel

(sünd. **Neufeldt**) sünd. 21. veebr. 1853. a.

Matmine esmasp., kell 3 p. l. Maarja kalmistu õnnistusmajast.

Omaksed

Surma läbi lahkunud meie armast ja head ema, vanaema ja vanavanaema

Leena Muhelast

sünd. 6. IV. 1857. a., surn. 18. IX 1936. a.,

leinavad omaksed

Muldasängitamine 20. IX Maarja kalmistu õnnistusmajast kell 18½.

„Vanemuine"

Esmaspäeval, 21. septembril kell 8 õhtul

Olav Roots'i klaveriõhtu.

Kavas: Bach-Liszt, Chopin, Ravel, H. Eller, E. Tubin j. t.

Pääsetähed: 160—60 snt., õpilastele à 30 snt. ühes riidehoiuga müügil «Vanemuise» kassas kella 11—1 p. ja 6—8 õhtul.

Ühelgi laulufõbral ei tohi puududa teise täiendatud väljaandena ilmunud

Tudengilaulik.

2. t. väljaanne.

497 eestikeelset ja 77 võõrkeelset laulu.

Hind 2,35 kr., kal.-köites 2,90 kr., nahkköites 4 kr.

„Käesolew kogu on koostatud kõige wastsemate allikate järgi. Siin on katsutud kajastada meie tudengi- ja seltskonnalaulu tänapäewa. Siia on kogutud wõimalikult kõik, mis on seltskonnas laulbawat. Seetõttu tohiks käesolew laulukogu rahuldada lauluhuwilisi kõige laiemas mõtes, olles nudseks ja mitmekesiseks käsiraamatuks kõigile neile, kellele teeb röömu lauluwiise weeretada.

Kuna see kogu sisaldab üle 100 laulu, mis seni trükis pole ilmunud, siis jään lootma, et ta suudab olla truuks sulaseks röömsale laulurahwale."

Rich. Janno — Eessõnast.

Tartus müügil:

„Postimehe" raamatukauplises, Suurturg nr. 16.

Kes raamatu hinna rahas wõi postmarkides ette saadab, sellele saadetakse raamat posti kaudu saatekuludeta kätte.

HOOAJA LÕPUL

soovitame suure hinnaalandusega välismaa kroomnikeldatud ja ka kodumaa jalgrattaid. Hinnad alates Kr. 90.—. Headuse eest täielik vastutus. Müük, ka järelmaksuga, kui on vastutaja. Peale selle õmblusmasinaid, grammofone, kellasid, kuld- ja hõbeasju jne.

K. G. Reinholdi kaubamaja Tartus.

Tellige «Lasteleht»

„VANEMUISE" TEATER

Pühapäeval, 20. sept. kl. 20 (8 õ.)

5. korda

«1905»

K. Aluoja (K. Otto) dramatiseering A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus" III jao järgi 4 vaatuses.

TARTU NAISÜHINGU KUTSEKOOLI VILISTLASKOGU korraldusel algab oma ruumes, ülikooli tn. 66—5, II-sel korral

Varrastel kudumise ja heegeldamise kursus

Kavas: kõik moodne rõivastus. Informatsioonitunnis, esmasp. 21. sept. kell 6 p. l. võetakse vastu ülesandmisi, kus tasut. ka õppemaks.

Samas kohas, Vilistlaskogu oma alalises korteris, neljap. 24. sept. kl. 18 on kõikide Naisüh. k.-k. lõpetanute

vilistlaskogu koosolek

tulevase töökorralduse suhtes. Palutakse ilmuda kõiki vilistlasi. Samast saab ka liikmekaarte.

Samas kohas palutakse registreerida end kõikidel nim. kutsekooli lõpetanud instruktoritel.

Juhatuse kõnetunnid on iga päev kl. ½12—13-ni.

JUHATUS.

Igasugused **veod veoautodega** võtab vastu

VEOÄRI H. PETERSON

Veski tn. 45, telefon nr. 5-07

Mööbliäri G. POCK

Omanik J. SADDE

TARTU, LOSSI TÄN. 12-16

TELEF. 7-41

Laos alati igat liiki mööblit.

Palamusel

ja selle ümbruskonnas müüvad „POSTIMEHE" üksiknumbreid — võtavad kuulutusi ja tellimisi vastu

A. ALEKAND.
A. TUVIKE,
V. PIIR,
J. SAAR,
AL. TEPPAN,
A. KLEOBAND

Maarja-Magdaleena kiriku küla kaupluse.

KR. SORGA.

Tähtis kõigile asutistele, advokaatidele, büroodele, arstidele, ametnikkudele, tööstustele, äridele!

Ilmus

Kontori-kalender-käsiraamat 1937.

Sisu: Pühade ja puhkepäevade seadus. Tabel-kalendrid. Kalendaarium. Tulumaks. Ärimaks. Linna kogukonnamaksu seadus. Alevi ja valla isikumaksu normid. Teedekapitalimaks. Pärandi- ja kingimaks. Kinnistusmaks. Kohtumaksud. Kohtupristavite taksi seadus. Notari taks. Tempelmaks. Posti-, telegraafi- ja telefonitakse. Äride registreerimise seadus. Äriderегistri pidamise kulude katteks võetavate maksude taksid. Tööstusseadus. Mõõdud ja kaalud. Mitmesuguste ainete keskmine raskus. Termomeetrite võrdlustabel. Riikide rahanimetused ja kursid eesti kroonides. Prots. tabel. Eesti Vabariigi ametiasutiste tööpiirkonnad.

HIND AINULT 75 SENTI.

Pealadu:

„POSTIMEHE" raamatukauplus

Tartu, Suurturg 16.

Trükitud plakateid

pealkirjadega:

Hommiku-, lõuna- ja õhtusöögid.
Jäätis.
Karastavad joogid.
Kassa
Kohvi
Palutakse koeri mitte kaasa võtta.
Palutakse uks kinni panna.
Palutakse toiduain. mitte puudutada.
Prahi mahaloopimine keelatud.
Soojad söögid.
Suitsetamine on keelatud.
Tulekahju teadaandm. lähem koht on.
Võõrastele sissekäik keelatud.
Äri on kinni.

P. s. korterite uste nrd., mitmesug. eesti töö propag. plakateid j. m.

„Postimehe" raamatukpl.

Tartus, Suurturg nr. 16.

Gaudeamus

Tudengilaulik. Sõnastik. Kombed.

Koostanud R. Janno, H. Haljaspõld j. t.

Hind 2,85 kr., kalingurköites 3,40 kr. ja nahkköites 4,50 kr.

„Üliõpilasaeg on see ajajärk inimese elus, kus nooruse pulbitsewad röömud teewad kõige kõrgemaid käike. Sellele röömule ja wärskusele ongi pühendatud käesolew raamat. Siin on kogumik juhiseid, mis wõiksid abiks olla tudengi röömulistele harrastusile.

„Gaudeamus" pole ainult raamatuks noorele. Wanemgi akadeemiline kodanik, kel nooruse tungiaastad juba selja taga, tohiks röömu tunda kaugeist röömuaegadest ja neid enesele uuesti meeltesse manada. „Gaudeamus" aitab wärskendada kauneid mälestusi, esile kergitada neid päewi, kus kõik mured ja waewad jäid alla üliõpilase julgele röömule." Rich. Janno — Eessõnast

Tartus müügil:

„Postimehe" raamatukauplises, Suurturg nr. 16.

Suurel ja wäikesel arwul

pergamiint-paberit

soowitab ödawasti

„POSTIMEHE" raamatukauplus,

Tartus, Suurturg 16.

Ülemaailmselt kuulus väävli ja joodisisalduvusega mudaravila

KEMERI

(LÄTIS) 1838—1936. Ravihooaeg kogu aasta läbi.

Suure hinnaalandusega sügishooaeg.

Ravitakse heade tagajärgedega reumat, neuralgiat, eriti ishiast, naiste- ja liigestehaigusi; silmapaistvaid tulemusi südame-, kõhu-, soole-, maksa-, sapikivi-, neeru- ja närvihaiguste ravis, samuti bronhitise, astma, veresoonte lubjastumise, kõrge vererõhu, rasvumise, luuvalu ja sigitusvõimetuse puhul.

Dieedikuur arstliku järelvalve all.

Sümfooniakontserdid, raamatukogu, lugemissaal, suurepärane park, tore rand, igasugune sport, oivaline puhkus. 4-nädalane ravi on võimalik Ls 130 alates ja enam (kaasa arvatud korter, ülespidamine, ravivahendid, peatusmaks ja arstlik ravi). Sama 2 nädala eest Ls 75 alates ja enam.

Isikutel, kes harjunud mugavustega, on kasutada mõõdukate hindadega esmaklassiline ravihotell-supelasutis. Lähemaid teateid:

LÄTI „KEMERI" RAVIVALITSUS.

Tööpakkumised

Majaleenijat

kes keeta oskab ja on vilunud kõigis majapidamistöis, on tarvis väikesse perekonda. Läbirääkimistele tulla, tunnistused kaasa võttes pühap. kl. 5—6, G.-Adolfi 12, II k.

Vajatakse korralikku

teenijat

kes keeta oskab. Kalevi (end. Karlova) 18, karusnaha- ja mütsitööstus.

Vajatakse ärasõiduks

juuksurit

kes tunneb mees- ja naistööd. Kirjad „Postimehe" raamatukauplusse „Juuksur ärasõiduks".

Vajatakse rätsepa

käealust

naisüliriiete töö peale. Tähtvere tn. nr. 5, k. 4.

Vajatakse pealisnahatööle

naisõpilast

Tartus, Aida t. 14—2.

Tunnid

Vajatakse

saksa keele tunniandjat

lastele (koduskäijat). Teat. slt. «Saksa keel» all.

Kes õpetaks

karikatuur

joonistamist. Slt. „Kv. nr. 1269".

Tööotsimised

Vilunud reisija otsib

lisategevust

kes külastab kõiki linnasid. Kirj. slt. «Reisin enda kulul».

Gümnaasiumi haridusega

neiu

palub tööd ärisse, kontorisse, kantseleisse jne. Kirjad slt. «Väike tasu».

Kantud meesterahva

veluur- ja viltkaabude

täielikum keemiline puhastamine, värvimine ja vormimine. Tartus, Aleksandri 8, kübaratööstus Hallap.

Müümised

Müüa od. hinn., väike, must, hästi hoit.

tiibklawer

Riia tn. 23.

Müüa

aus, väike sõidusaan. Kaks sohvat, trümoopeegel ja grammofon. Salme 20—3 (end. Vladimiri).

Müüa:

ilus, peegliga riidekapp, puuvoodid, suurem, korralik linnupuur, laualambid, grammofoniplaate ja suured toalilled. Meltsiveski 76—1.

Tartus, paremas linnajaos müüa korras

maja

Hind kr. 20.000. Aasta sissetulek 2000. Soovikorral võimalik vähene väljamaks. Teat.: Emajõe 4—2, Tartus. O. Koljo.

Müüa

pianiino ja tahvelklaver

või üürile anda. Näituse 33 (Näituse aed).

Mööblipolsterdajate Ühing

„SPETSIAAL"

valmistab tellimise peale ja müüb laost **moodsaid garnituure, diivaneid** jne. Tartus, **Gustav Adolfi 16.**

Heas korras, tugevajõul.

sõiduauto

firma Chrysler (tõld) odavasti müüa. Teat. Henningi pl., aut. seisuk. B-70.

Ostmised

Soovin osta

pianiinot

Suur-Kaar 67, Prosti kauplus (veerikul).

Korteripakkumised

Mugav

möbl. tuba

erasissekäiguga, telefoni ja klaveri tarvit. võimalusega välja üürida aastaüürnikule. Kalevi 29—2.

Korter

2 tuba, eestuba ja köök välja üürida. Riia tn. 65.

Möbl. tuba

üürile anda. Küsida majahoidjalt, Kivi tn. nr. 5 ja 7.

Korralik, mõbleeritud, erasissekäiguga

tuba

meesisikule ära anda. J. Kuperjanovi 70.

Korteriotsimised

Ametiskäija naisterahvas vajab ühetoalist

korterit

Soovitav kesklinnas. Kirjad slt. „Kviitung nr. 1276".

KUULUTUS-KONTOR

Malm, Harju 30

Tel. 443-09

Dr. B. Nurmand

Närvi-, sugu- ja sisehaigused

Dr. Ludm. Nurmand

(enne Naumov)

Naha- ja suguhaigused,

Kalevi tän. 6—2.

Hambaarst

S. Valmet

End. *S. Tamm-Veeberg.* Tähe 37—1.

Mitmesugust

Kellel on vaba, või vabaneks 1. jaanuariks 1937. a. maal, hästi käidavas ja rahvarikkas kohas, raudteejaama läheduses, kus teisi kauplusi 5 km raadiuses ei ole, korralikud

talurahvakauplused

ruumid ühes vastava elukorteriga [illegible] Soovitav oleks linnast kuni 25 km, kus avaneks võimalus õllepoe ja viinakaupluse avamiseks. Pakkumised „Postimehe" tal. märgusõna „Ärikoht maal".

Kodukeskkooli III kl. naisõpilane soovib

tutvuda

sama klassi ja kooli naisõpilastega Tartust. Kirjad slt. „A. K.".

Korralik, van. pr., 44 a., igatseb hingelist

tutvust

korral., van., vaba härraga, 45—55 a., mitte väike kasv. Kirj. palun slt. „Igav sügis".

Käesolevaga teatan oma lugupeetud ärisõpradele, et olen oma

pesukoja

üle viinud Gustav-Adolfi tn. nr. 56

Veski tänav nr. 28.

Omanik.

Tartus

müüvad „Postimehe" üksiknumbreid alljärgnevad kauplused:

ANSIP — Uus 30-a.
AVI — Jaama 101.
KILLAK — Ülikooli 33.
KIRCH — Narva 104.
KREPP — Rätsepa 21.
KUUS — Narva 141.
PRIKS — Pärna 33.
ULJANOVSKY — Riia 40
POSKA — Riia maant. 17.
HUVA — Jaama 56-a.
NURSI — Tähtvere 27.
MÕTTUS — Vabriku 14.
ERG — Veski 28.
LÜDIMOIS — Võru 54.
RATNIK — Võru tän. 118.
EBER — Võru 156.
PROST — Väike-Viljandi 16.
KRIISA
RANDER — Tähe 132-a.
RANDOJA — Puiestee 8.
J. AAVIK — Meltsiv. 41.
HENNING — Tööstuse 11.
JÕGI — Aia 39.
A. JANES — Tähe 109.
LIIGAND — Narva 13.
LAAVRI — Võru 44.
PAAMA — Ilmatsalu 2.
PIKKAND — Puiestee 28
GRENTS — Narva 135.
PONATS — V. Viljandi.
REBANE — Gust. Adolfi
REIMANN — V. Viljandi
TAUTS, E. — Võru 31.
TAMM, M. — Pärna 13.
UNT, J. — Lootuse 10.
URM, J. — Tammepuiest.
EBER — Võru 57.

Kadunud

Pühapäeval, 13. skp. öösel aotatud jaama puhvetis

täitesulepea

Ausat leidjat palutakse tagasi tuua tasu eest, Veski tn. 28—3.